

DOLENJSKI ŠT

STUDIJSKA KNJIZNICA
MIRANA JARCA
NOVO MESTO

Glasililo Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsak četrtrek. Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za izposojnino 900 din oziroma 2 ameriške dolarje. — Tek. račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-18-Z-24

Štev. 15 (369)

Leto VIII.

NOVO MESTO, 11. APRILA 1957

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30. Pošt. pred. Novo mesto 33. Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska Ciaspino-založniško podjetje »Slov. poročevalce« v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. Level

Z A S A M O S T O J N O S T delavskega samoupravljanja

Delovni kolektivi v okraju se pripravljajo na volitve novih delavskih svetov. Na predvolilnih sestankih razpravljajo o dosedanjih uspehih samoupravljanja, o nalogah, ki se jih sprejeli z novim družbenim planom in o najrazličnejših načrtih, s katerimi bodo uresničili dolžnosti, ki jih imajo do skupnosti. Pogled nazaj kaže, da smo prehodili važno obdobje, polno lepih uspehov, napredka in dviga naših podjetij. Kjer tega ni bilo, je doslej delavsko samoupravljanje (iz kakršnegakoli razloga že) šepalo. Zato je predvolilno obdobje čas, ko se morajo v slehernem kolektivu dobera seznaniti z najvažnejšimi vprašanji proizvodnje in s smernicami letošnjega družbenega plana. Zlasti pa je treba poglobiti in nadalje utrditi delavsko samoupravljanje.

Prejšnji teden je o teh vprašanjih razpravljala tudi delavski svet Industrije perila v Novem mestu. Razveseljivo je bilo poslušati vzpodbudne predloge tovarišic, ki gledajo na podjetje docela drugače kot pred leti. Zdi se, da bodo v delu, da je nadaljnji razvoj kolektiva, večja proizvodnja, uveljavljanje na trgu in dvig življenjske ravni popolnoma odvisni od njih samih. Nič ni bilo na seji praznega tarnarja in vzdihovanja o večjih plačah, pač pa velika pametnega govorjenja: stavbo,

ki je že zdavnaj premajhna, bomo nadgradili in tako se letos rešili glavnih problem podjetja; začasno smo vpeljali še tretjo delovno izmeno, da bomo lahko ustregli številnim naročnikom, ki jih hočemo obdržati tudi vnaprej. Kolikor več bomo naredili, toliko več bomo tudi vi v podjetju imeli od tega korist!

Tako in podobno pa razpravljajo o svojih nalogah prav te dni v raznih drugih naših podjetjih. Prva poročila govore, da so se pripravili za volitve novih delavskih svetov povsod lotili z veliko večjim zanimanjem kot pred leti. Delavci in nameščenci zdaj vendarle že skoraj povsod vedo, da je od njih, od uspehov njihovega samoupravljanja odvisno pravzaprav vse: proizvodnja, trg, dvig plač, splošno zanimanje za delo organizacij samoupravljanja.

Razveseljivo razgibanost v podjetjih pa hkrati vabi člane okrajnega zbora proizvajalcev in odbornike sindikalnih organizacij, da se vključijo v razprave kolektivov za ustvarjanje novega samoupravljanja. Marsikje je potrebna pomoč in zaželen dober nasvet, zlasti v številnih manjših podjetjih, koder si načela samoupravljanja dostikrat še s težavo utirajo pravilna pota. Že večkrat smo poročali, da pogrešamo na takih razpravah sodelovanja okrajnih ed-

bornikov, čeprav je v veliki meri odvisno prav od njih, kako bodo njihovi volivci uresničili naloge družbenega plana. Zdi se, da to sodelovanje še posebej potrebno, saj dobro vedimo, da brez vztrajnega dela ne bomo uspešnih zaključkov ne v proizvodnji ne na ostalih področjih.

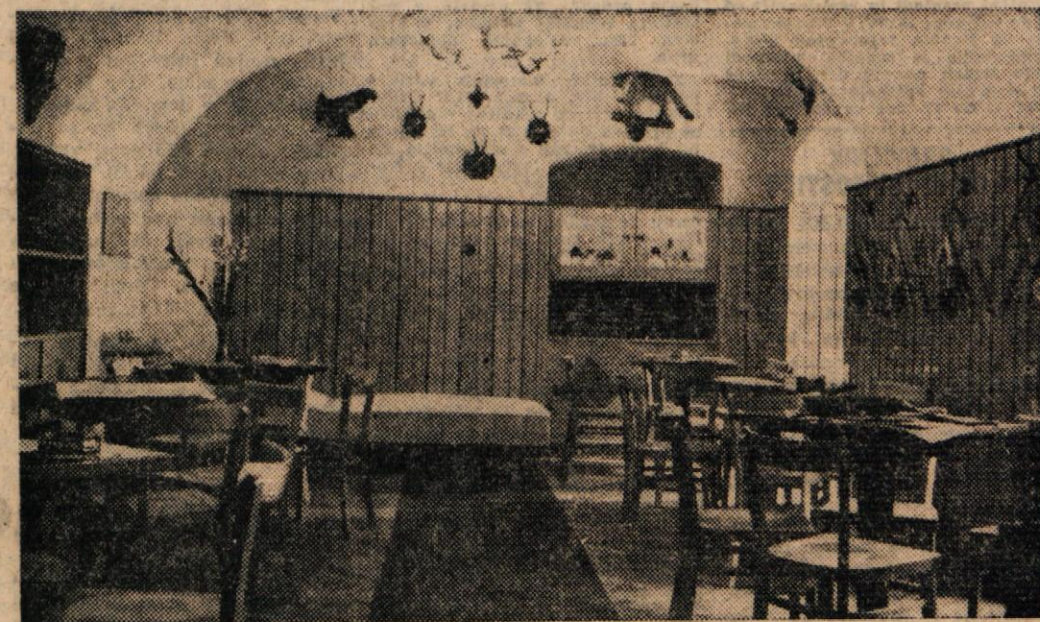
Priprave na volitve novih delavskih svetov so hkrati priprave na prvi kongres delavskih svetov. Na sestankih in zborovanjih bomo predlagali in volili delegate za nove svete in za kongres. Predlagamo in volimo take tovariše in tovaršice, ki bodo sposobni uresničiti naloge, katere so pred nami. Ne pozabimo pri tem mladine, ki tako rada in z zavestjo pomaga, če jo znamo pravilno vključiti v delo in ji kazati pot k napredku. Učimo se iz dosedanjih izkušenj in napak, ki smo jih ugotovili v delavskem samoupravljanju v okraju. Zlasti pred slednjimi ne zapirajmo oči! Nemalokrat smo ugotavljali, kaj vse v naših mladih podjetjih še ni dobro, kje moramo izboljšati in povečati naša prizadevanja, da bo vse naše delo skladno s cilji, ki smo si jih postavili.

Pri vsem tem pa naj sodelujejo vsi naši delavci in nameščenci. Le tako bomo pravilno izbrali, predlagali in volili najprizadenejši izmed njih za člane novih delavskih svetov in za delegate, ki nas bodo zastopali na kongresu v Beogradu. Le s skupnim, poglobljenim delom bomo tudi dosegli, da bodo delovni kolektivi postali sposobni samostojno odločati o uporabi dela ustvarjenih sredstev, da pa bodo hkrati sposobni tudi odločati pri oblikovanju važnejših činiteljev izven podjetij, kateri vplivajo na njihovo gospodarjenje. Samo s takim delom bo končno moč zagotoviti samostojnost podjetij v odnosih do oblastvenih in ostalih organizacij in ustanov. To pa je tudi namen delavskega samoupravljanja kot ključne izhodiščne točke socialistične demokracije.

Revmatizem sklepov in mišičevja, posledice zlomov, zmečkanin in operacij, ženske bolezni, bolezni srca, ožilja in živčevja, paralizirani udovi, skleroza in še vrsto drugih bolezni ozdravi topla zdravilna voda v Dolenjskih Toplicah. To vedo tisoči in tisoči bolnikov, ki so se kdaj zdravili v teh toplicah. Res, včasih je bila zdravilna voda, ki v izobilju vre iz zemlje, samo za izbrance, danes pa je na razpolago vsem delovnim ljudem. Pa ne samo topla zdravilna voda, uprava Zdravišča tudi skrbi za vedno večjo udobnost gostov v prizidevanju, združiti kopelno s prijetnim, tako da bo gost lahko zadovoljen. Tudi za letošnjo sezono je uprava poskrbela za vrsto izboljšav, ki storijo bivanje v Zdravišču še bolj prijetno.

Revmatizem sklepov in mišičevja, posledice zlomov, zmečkanin in operacij, ženske bolezni, bolezni srca, ožilja in živčevja, paralizirani udovi, skleroza in še vrsto drugih bolezni ozdravi topla zdravilna voda v Dolenjskih Toplicah. To vedo tisoči in tisoči bolnikov, ki so se kdaj zdravili v teh toplicah. Res, včasih je bila zdravilna voda, ki v izobilju vre iz zemlje, samo za izbrance, danes pa je na razpolago vsem delovnim ljudem. Pa ne samo topla zdravilna voda, uprava Zdravišča tudi skrbi za vedno večjo udobnost gostov v prizidevanju, združiti kopelno s prijetnim, tako da bo gost lahko zadovoljen. Tudi za letošnjo sezono je uprava poskrbela za vrsto izboljšav, ki storijo bivanje v Zdravišču še bolj prijetno.

Revmatizem sklepov in mišičevja, posledice zlomov, zmečkanin in operacij, ženske bolezni, bolezni srca, ožilja in živčevja, paralizirani udovi, skleroza in še vrsto drugih bolezni ozdravi topla zdravilna voda v Dolenjskih Toplicah. To vedo tisoči in tisoči bolnikov, ki so se kdaj zdravili v teh toplicah. Res, včasih je bila zdravilna voda, ki v izobilju vre iz zemlje, samo za izbrance, danes pa je na razpolago vsem delovnim ljudem. Pa ne samo topla zdravilna voda, uprava Zdravišča tudi skrbi za vedno večjo udobnost gostov v prizidevanju, združiti kopelno s prijetnim, tako da bo gost lahko zadovoljen. Tudi za letošnjo sezono je uprava poskrbela za vrsto izboljšav, ki storijo bivanje v Zdravišču še bolj prijetno.

Knjižnica in čitalnica v zdravilišču Dolenjske Toplice, ki bo s 15. aprilom začelo letošnjo sezono.

Dolenjske Toplice pred novo sezono

pijskimi pripomočki po sodobni medicinski metodi.

TOPLA VODA ZA TOPLE GREDE

Večji del tople vode odteče v Sušico neizkoriščeno, pa tudi voda iz bazenov bi še lahko koristila za razne stvari, na primer za namakanje toplih gred. V res, včasih je bila zdravilna voda, ki v izobilju vre iz zemlje, samo za izbrance, danes pa je na razpolago vsem delovnim ljudem. Pa ne samo topla zdravilna voda, uprava Zdravišča tudi skrbi za vedno večjo udobnost gostov v prizidevanju, združiti kopelno s prijetnim, tako da bo gost lahko zadovoljen. Tudi za letošnjo sezono je uprava poskrbela za vrsto izboljšav, ki storijo bivanje v Zdravišču še bolj prijetno.

ODPRT BAZEN ZA TURISTE

Čeprav je Zdravišče zdravstveni zavod, ni mogoče povsem izločiti turizma. To toliko manj, ker so Dolenjske Toplice tudi drugače prijeten kraj z ugodno klimo, izredno lepo okolico z gozdovi in številnimi zgodovinskimi kraji v vsej dolini in na Rogu. Vsak tujec, zlasti inozemec je očaran nad vso to pest-

rostjo lepote in zgodovinske pomembnosti kraja. Tudi tople vode je več kot dovolj za zdravstvo in turizem, treba jo je samo pravilno izkoristiti v oba namena.

Gradnja odprtega bazena je zato več kot nujna. Ta bo privlačil stotine izletnikov, postal bo osrednji turistični objekt Dolenjskih Toplic, okoli katerega bodo rasli drugi turistični objekti in naprave. Načrt za gradnjo bazena je na pripravi. Zdravišče se je udeležilo natečaja za kredit v višini 32 milijonov din, ki je potreben za gradnjo bazena. Na natečaju ni dobilo sredstev. Toda ne glede na to je treba iskati možnosti, če ne za gradnjo v enem letu, pa za postopno gradnjo. Prav za turizem smo po vojni v našem okraju najmanj investirali. Dolenjske Toplice imajo sedaj najboljše pogoje, da postanejo pomembno zdravstveno-turistično središče Dolenjske.

VEDNO VEČ GOSTOV

V Zdravišču Dolenjske Toplice prihaja iz leta v leto več gostov. Lani jih je bilo v šestih mesecih 3027, to je skoraj tri sto več kot prejšnje leto v istem času. Tu niso vsi taki, ki pridejo samo za en dan ali samo na izlet. Nočnin so lani zabeležili 28.330, to je skoraj tisoč več kot prejšnje leto.

Tudi pozimi niso bili brez gostov. Zlasti je bilo v tem času v Zdravišču veliko različnih tečajev, konferenc, zborovanj in posvetovanj številnih organizacij in kolektivov. Letna sezona se letos prične 15. aprila. V letovišče pridejo predvsem zavarovanci socialnega zavarovanja, ki pridejo sem po napolnili zdravnikov, sprejemajo pa tudi druge, ki si žele v prijetnem oddihu in koristnem kopanju v topli vodi nabrati moči v ugodnem ugodju, ki ga nudi Zdravišče vsakemu gostu. Cena celodnevne penzion je tudi letos 850 do 900 din.

15. april - praznik železničarjev

V spomin na veliki štrajk železniških in transportnih delavcev v aprilu 1920, na pomembno sodelovanje železničarjev v letih NOB in pri povojni izgradnji naše domovine, praznujejo jugoslovanski železničarji vsako leto 15. april kot Dan železničarjev. Tudi letos ga bodo dostojno praznovali. Novomeško železniško vozlišče, ki obsega večji del dolenjskih prog, bo letos imelo ob prazniku železničarjev takle spored:

1. Kegliški klub železničarjev Novega mesta, moška in ženska ekipa, bo 14. 4. odigrala prijateljsko tekmo z železničarji iz Ljubljane. Tekma bo na kegliški pri »Pionirju«.

2. Šahisti železničarji vozlišča Novega mesta bodo imeli

V Novem mestu bodo počastili 70-letnico pesnika Gollie

V nedeljo 14. aprila 1957 bo študijska knjižnica Mirana Jarca v Novem mestu počastila 70 letnico pesnika in akademika Pavla Golie z razstavo njegovih del. Odvornosti 14. aprila ob 11. uri se bo udeležil tudi slavljence, z njim pa bodo prišli njegovi prijatelji akademiki, rojenci Dolenjci, in predstavniki Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter drugih znanstvenih in kulturnih ustanov Ljubljane. Tudi novomeški okraj bo zastopan s predstavniki političnega, gospodarskega in kulturnega življenja. Govornik, ki bo očrtil hkrati pesnika, bo iz Ljubljane, dr. Ivan Vasilj pa bo govoril o pesniku kot človeku in prijatelju. Vabimo občinstvo, da se udeležijo otvoritve.

Smihelski pionirji pa bodo isti dan igrali »Mucin dom«, ki ga je prevedel ljubljant, in s tem izrazili zahvalo vseh pionirjev pesniku, ki je pretežni del svojega literarnega dela posvetil ravno najmlajšim.

puteljstvo srečanje z ekipo železničarjev iz Gnosuplja, Šmarja in Ribnice 12. 4. ob 13. 00. 17. ure v sindikalni dvorani postaje Novo mesto.

3. V soboto 13. 4. ob 20. uri bo slavnostna akademija v počastitev dneva železničarjev v združenem domu Bršljin. Vstop bo prost.

4. V nedeljo, 14. 4. ob 8. uri bo komemoracija za padlimi borci železničarji pred spominjsko ploščo na postaji in kurtinji v Novem mestu.

Presenečenje za obiskovalce Postojnske jame

V petek in soboto je bila v Postojni dvodnevna novinarska konferenca, katere se je udeležilo nad 40 novinarjev iz vseh večjih jugoslovanskih krajev. Zavod Postojnske jame jih je seznanil z načrti v novi turistični sezoni, pri čemer je treba omeniti predvsem glavno pridobitev: uveljavitev novih elektroakumulatorskih jamskih lokomotiv. Hkrati je bil v Postojni odprt nov muzej Inštituta za raziskovanje

Kri za bližnjega

Minulo sredo, to je 3. aprila so na novomeški transfuzijski postaji oddali kri:

Uslužbenci in delavci trgovskega podjetja ROG: Marija Hudoklin, Marija Kokalj, Nika Meden, Reza Sušarič, Milica Zafred, Jernej Mirtek, Jože Kolenc, Marija Mavrovic in Miloš Jakopec. Uslužbenci OLO: Gabrijel Povše, Marija Kos, Milena Kastelic, Bosa Radaković, Vladimir Tavčar in Vilma Marinček. Kri sta oddala ta dan še Marija Hrovat, gospodinja iz Novega mesta in Franc Lutar, kurjač v bolnišnici.

5. Istega dne ob 9. uri pa bo v kurtinji Novo mesto prijateljsko tekmovalje v balinanju med železniškimi kolektivi postaje, kurtinje in podjetja za vzdrževanje prog Novega mesta ter kolektivom vozovne delavstva iz Straže.

6. V nedeljo 14. 4. ob 17. uri bo slavnostna akademija v počastitev dneva železničarjev v Trebnjem. Sodeluje Bršljinska Svoboda in gredo v Trebnje s istim programom, kakor v Bršljin.

Na južni strani zdravilišča imajo topli in mrzli tuš, prav tako v posebnih kabinah. Knjižnica in čitalnica je za vsakega gosta prijeten kotiček, zlasti ob slabem vremenu. Moderno in razkošno je opremljena soba za terapijo. Letos bosta zaposleni dve strokovni moči, ena za fizioterapijo in ena za masažo in indikacije. Razumljivo je, da je poleg tega gostom na razpolago zdravnik. Gostom-bolnikom tako pomagajo odpravljati bolezen tudi z modernimi fiziotera-

krasa SAZU. V soboto je na tiskovni konferenci govoril o glavnih problemih znanja Alberta Jakopič-Kajtimir, predsednik SZDL okraja Koper, popoldne pa je bila slovesna otvoritev in prva vožnja novih lokomotiv skozi jamo do Podgora.

LETOS BO DOLENJSKI GASILSKI FESTIVAL

Dolenjsko gasilstvo je 24. marca na plenumu Dolenjske gasilske zveze polagalo obračun dela za preteklo leto

— Pred društvu še vedno pomembna naloga: pomladitev članskih vrst

S plenumom dolenjske gasilske zveze okraja Novo mesto se je zaključila doba občnih zborov prostovoljnih gasilskih društev in občinskih gasilskih zvez ter obračun prostovoljnega gasilskega dela v preteklem letu.

Plenumu so prisostvovali tudi predsednik gasilske zveze LRS in ljudski poslanec Matevž Hacc, zastopnik TNZ OLO Novo mesto in zastopnik JLA garnizije Novo mesto.

Po uvodnih besedah predsednika OZG je plenum počastil spomin pokojnega predsednika ljudske skupščine FLRJ tov. Moše Piljada. Plenum je pozdravila delegacija gasilskih pionirskih železnice z željo, da sodelujejo v napredku varovanja ljudskega premoženja. Nato so sledili referati funkcionarjev OZG, ki so do podrobnosti obravnavali delo prostovoljnega gasilstva v dolenjski gasilski zvezi v preteklem letu. To delo je bilo vsestransko razgibano, saj so imeli gasilci poleg številnih gasilskih vaj, tekmovanj, kulturnih javnih nastopov in krajevnih proslav obletnice ustanovitve PGD tudi velike priprave za drugi Slovenski gasilski festival v Mariboru. Izostala pa ni tudi težka in

grenka stran našega dela, saj smo lani imeli v okraju 52 požarov: 49 v privatnem lastništvu, 4 v državnem in 2 v državno. Od tega je bilo 18 namernih požigov, 17 posledica malomarnosti in neopreznosti, ostalo otroške igre, elementarne nesreče in neznani vzroki. Škoda na pogorelih objektih znaša 21.421.000 din. Pri teh požarih je bilo obvarovane po pravčasni pomoči gasilcev za 172.875.000 din vrednosti.

Gasilstvo v našem okraju ima sedaj 128 prostovoljnih gasilskih društev s 6.717 člani. Od tega je 1.860 mladincev, 480 mladink ter 64 gasilskih častnikov in 255 podčastnikov, kar je vsekakor veliko premalo za vodstvo gasilske operativne službe pri tako velikem številu članstva. Zato je nujna naloga: več mladine v prostovoljno gasilsko vrsto! Ta mladina naj gre v gasilsko strokovno šolo, da bo izpolnila vrzeli v pomanjkanju strokovnih kadrov v gasilstvu in kvalitetno opravljala gasilsko službo, saj mora biti vsaj na vsakem društvenem poveljstvu častnik s strokovnim znanjem in pri vsaki operativni deseti izsolan podčastnik.

Razprava je ugotovila, da nekateri občinski ljudski odbori

v preteklem letu niso imeli pravega razumevanja za požarno varnostno službo, za katero morajo po temeljnem zakonu o varstvu pred požarom FLRJ skrbeti preko gasilskih organizacij. Tako sedaj to službo opravlja prostovoljno gasilstvo preko občinskih gasilskih zvez, katere pa od takih OLO ne dobijo potrebne finančne pomoči, brez nje pa obč. gasilske zveze ne morejo opravljati nalog, ki so jim v požarno varnostni službi v občinah določene.

Z zveznim temeljnim zakonom o varstvu pred požari je gasilstvo dobilo za opremo in strokovno usposobitev pri izvrševanju požarne varnostne službe stalno finančno pomoč v ustanovljenih okrajnih gasilskih skladih. Ta sklad je za naše sedanje potrebe še veliko premajhen in bo treba z njim res dobro gospodariti. Zato bodo morali občinski ljudski odbori dati več pomoči prostovoljnemu gasilstvu, saj samo en povprečni požar brez gasilske pomoči naredi več škode, kakor dobi prostovoljno gasilstvo vseh materialnih in finančnih sredstev v vsem okraju. Zato si bo moralo tudi prostovoljno gasilstvo samo zbirati potrebna fi-

vilni več vprašanj, zlasti kako dvigniti kmetijstvo v Suhi krajini. Ponovno so omenili stari problem Suhe krajine, divje svinje in škodo, ki jo delajo na polju. Že takoj, ko posadijo krompir, morajo prirediti zastražiti polja pred to požarno divjadjo in stražiti dokler ne pospravijo pridelkov. Volivci so tudi vprašali, kako je z nadaljevanjem gradnje suhokranjskega vodovoda. Problem vode v Suhi krajini je dobro znan. Tudi o takšah je bilo precej vprašanj in kritike, zlasti zaradi takse na za-

31. marca se je udeležil zbora volivcev v Hinhah zvezni poslanec ing. Jože Levstik. Volivcem je razložil našo zunanjo politiko, predvsem pa je govoril o gospodarstvu, zlasti kmetijstvu. Volivci so mu zasta-

gan les za domačo potrebo in takse na vozove.

2. aprila je imel sestanek s proizvajalci v Zužemberku zvezni poslanec Avgust Jazbinšek, poslanec republiške skupščine Stane Smid pa enak sestanek na Dvoru. Tovarš Jazbinšek je ob tej priložnosti poročal o delu zvezne ljudske skupščine in o smernicah našega gospodarstva ter razložil značilnosti letošnjega družbenega načrta. Podobno je to vprašanja tolmáči proizvajalcem na Dvoru tovariš Smid.

Navzoči proizvajalci so postavili več vprašanj. Mali obrtniki so zlasti kritizirali nepravilno davčno obremenitev in nesorazmerje med posameznimi davčnimi zvezanostmi. Tudi tu so govorili o takšah, zanimali pa so tudi za razna zunanja politična vprašanja.

Glavna snov vseh razgovorov pa je bila, kako dvigniti narodni dohodek v tem področju. Zaradi prometnih težav in drugih razlogov ni mogoče misliti na gradnjo industrijskih objektov. Zato pa je dovolj pogojev za več obrtnih podjetij, ki bi prav tako dajala zaslužek prebivalcem, občini pa dohodka. Prav v Suhi krajini najbolj primanjkuje obrti. Prebivalci bi morali sami dati pobudo za ustanavljanje obrtnih podjetij, potem bi lahko upali tudi na pomoč. Brez lastne pobude, pripravljenosti in mobilizacije lokalnih možnosti ne bo večjega napredka.

Ljudski poslanci med volivci v Suhi krajini

Pred kratkim je imel sestanek s predstavniki ljudske oblasti, delovnih kolektivov, združenj, množičnih organizacij in društev v Zužemberku zvezni poslanec Janez Hribar. Z njimi se je razgovarjal o zunanji in notranji politiki ter o posameznih gospodarskih vprašanjih.

31. marca se je udeležil zbora volivcev v Hinhah zvezni poslanec ing. Jože Levstik. Volivcem je razložil našo zunanjo politiko, predvsem pa je govoril o gospodarstvu, zlasti kmetijstvu. Volivci so mu zasta-

gan les za domačo potrebo in takse na vozove.

2. aprila je imel sestanek s proizvajalci v Zužemberku zvezni poslanec Avgust Jazbinšek, poslanec republiške skupščine Stane Smid pa enak sestanek na Dvoru. Tovarš Jazbinšek je ob tej priložnosti poročal o delu zvezne ljudske skupščine in o smernicah našega gospodarstva ter razložil značilnosti letošnjega družbenega načrta. Podobno je to vprašanja tolmáči proizvajalcem na Dvoru tovariš Smid.

Navzoči proizvajalci so postavili več vprašanj. Mali obrtniki so zlasti kritizirali nepravilno davčno obremenitev in nesorazmerje med posameznimi davčnimi zvezanostmi. Tudi tu so govorili o takšah, zanimali pa so tudi za razna zunanja politična vprašanja.

Glavna snov vseh razgovorov pa je bila, kako dvigniti narodni dohodek v tem področju. Zaradi prometnih težav in drugih razlogov ni mogoče misliti na gradnjo industrijskih objektov. Zato pa je dovolj pogojev za več obrtnih podjetij, ki bi prav tako dajala zaslužek prebivalcem, občini pa dohodka. Prav v Suhi krajini najbolj primanjkuje obrti. Prebivalci bi morali sami dati pobudo za ustanavljanje obrtnih podjetij, potem bi lahko upali tudi na pomoč. Brez lastne pobude, pripravljenosti in mobilizacije lokalnih možnosti ne bo večjega napredka.

VERE

ZA ČAS OD 12. DO 21. APRILA

V splošnem nestalno s pogostimi ohlajitvami in kratkotrajnimi padavinami, ob razjasnitvah slana. Vreme se bo izboljšalo oz. razjasnilo predvsem v zadnjih dneh tekočega tedna in sredi prihodnjega tedna. Padavine pa pričakujemo ob zaključku tega oz. v začetku in v drugi polovici prihodnjega tedna. (Napoved priredil V. M.)

OBVESTILO ŠTIPENDISTOM OLO NOVO MESTO

Obveščamo vse študente, ki prejemale študentske stipendije OLO, da je Okrajni ljudski odbor na 12. seji 29. marca 1957 prenesel sklad za stipendije in delo v zvezi s stipendiranjem iz pristojnosti Tajništva za šolstvo, prosveto in kulturo, v Urad tajnika Okrajnega ljudskega odbora Novo mesto.

Hkrati obveščamo študente študente, da od 1. aprila 1957 dalje ne bodo prejemale gotovine na okrajnem ljudskem odboru, Tajništva za finance, temveč bo-

do prejemale stipendije do 5. v mesecu pri upravi šol, kjer študirajo. Okrajni ljudski odbor, Tajništvo za finance, bo vse stipendije nakazovalo upravam šol in ne osebno študentom. Zato opozarjamo vse študente, naj se ne obračajo pisмено ali osebno glede prejetja stipendij na okrajni ljudski odbor, Tajništvo za finance, ker bodo vse stipendije pravčasno nakazane pristojnim upravam šol.

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR NOVO MESTO

Strašna nesreča z mino

V okolici Maverlina in Bistrice pri Črnomlju je ob italijanski kapitulaciji ostalo veliko različnega razstreliva. Čeprav je bilo mnogo pobranega in uničenega, je nevarnih predmetov še vedno dovolj. Ljudje pobirajo ta material in prodajajo za staro železo.

Toda ne pobirajo ga samo na površini, ampak tudi odkopavajo in nosijo iz raznih jam, kamor je bil med odstranjevanjem zmeten ali zakopan. Bilo je že več nesreč zaradi neopreznosti in starim razstrelivom. Znan je primer, ko je pred nekaj leti postala žrtev ognja skoraj vsa sedem članska družina. Vse te nesreče pa ljudi ne spopadajo, da bi opustili izveganje zaščite, kar pa je najbolj žalostno, s pobiranjem starega razstreliva se ukvarjajo tudi otroci.

Tako je bilo tudi 6. aprila letos. Trije fantki iz Dobličke gore, 14 letni Alojz Culina ter brata 11 letni Vinko in 5 letni Franc Rom, so pobirali star vojaški material v neki jami pri Bistrici. Pri tem so našli tudi mino. Verjetno so se je lotili neopretno, tako da je eksplodirala. Alojzja Culina in Vinko Roma je ubila na mestu, mali Franc Rom pa je bil hudo ranjen prijel pri novo-miško bolnišnico, kjer je umrl. Nesreča se je dogodila okoli 11. ure dopoldne, starši pa so pogrešili otroke šele proti večeru. Otroke so nato iskali z lučjo. Ker se je nekdo spomnil, da je dopoldne slišal hud pok, so odšli v tisti kraj in našli dva večja mrtva, najmlajšega pa hudo ranjenega. Tudi ta je kasneje umrl.

Naj bi vsaj ta strašna nesreča spametovala ljudi, zlasti pa starše, da bi otrokom najstrože prepovedali pobiranje nevarnih stvari.

Spej je prišla novica iz Japonske, da je na otokih Riu Kiu padel radioaktivni dež, bolj radioaktiven kot kdajkoli doslej. Menijo, da je to posledica najnovejšega poskusa z vodikovo bombo v Sovjetski zvezi prejšnjega sredo. Svet se je nekoliko navadil na vztrajno japonsko ugovarjanje poskusom z atomskimi bombami, najprej proti ameriškim, potem sovjetskimi in naposled britanskim. Japonska je pač v precepu po svojem zemljepisnem položaju in radioaktivnosti je tam najhujša, ker je blizu poskusnim področjem, ne protestira pa sama proti poskusom. Brez števila fizikov in zdravnikov iz dneva v dan govori in piše članke o nevarnosti zraka, ki je okužen s stroncijem. Poskusi pa se nadaljujejo.

Znani angleški karikaturist Vicky je narisal karikature, ki prikazuje Hruščeva, Eisenhowerja in Macmillana. Vsak drži v roki vodikovo bombo, v ozadju se kaže kadilni dim. Vse tri kažejo na nevarnost, ki jo prinaša uporaba vodikove bombe. V vsaki ima lepo izgovor, češ jaz bom nehal, oni pa ne. Hruščev: »Kaj bom nehal, bom tudi jaz nehal...« Eisenhower: »Kaj bom nehal, bom tudi jaz nehal...« Macmillan: »Kaj bom nehal, bom tudi jaz nehal...«

V Londonu se štiri tedne zaseda pododbor komisije OZN za razorožitev, ki je razpravljala tudi o teh poskusih. Na konferenci so navzoči zastopniki ZDA, Sovjetske zveze, Velike Britanije, Francije in Kanade. Res je, da v zadnjem času ni slišati na teh sestankih toliko propagandnih govorov in zmerjanja kot v preteklosti, res je, da so se ustalile že močno približale, kot se izražajo diplomati, toda res je tudi, da v najvažnejših zadevah le ne morejo priti skupaj. Vzemimo na primer poskuse z vodikovo

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

NEZAUPANJE IN STRAH

vimi bombami. Rusi predlagajo, da bi vse poskuse ukinitili ali če to ni mogoče, vsaj začasno prenehali z njimi. Zahodne države zahtevajo kot pogoj za tak sporazum natančno nadzorstvo nad izvajanjem te določbe. Pri tem zatrjujejo, da ni mogoče zaslediti vsake eksplozije na ozemlju druge države z običajnimi seizmografi in z analizo padavin in ozračja. Dejstvo pa je, da so doslej ugotovili še vse eksplozije v Sovjetski zvezi. Največ, kar sta Eisenhower in Macmillan postavila na nedavni bermudski konferenci, je bilo to, da dovolita tujim opazovalcem dostop na mesto poskusnih eksplozij, če to dovolijo tudi Sovjetska zveza. Izjavila sta tudi, da sta Amerika in Velika Britanija voljni registrirati poskuse z vodikovimi bombami pri OZN. Toda po njunem pred-

logu še vedno obstaja glavna nevarnost radioaktivnosti v zraku, ker se poskusi pač nadaljujejo. Če so tuji opazovalci zraven in če so ti poskusi registrirani, pač ne bo prav nič vplivalo na vse večjo nevarnost okužbe zraka.

Kakor zahodne države večkrat očita Sovjetski zvezi, da so njeni predlogi neizvedljivi, če ne bi prej sklenili vmesnih sporazumov, tako je stališče Zahoda včasih težko braniti samo s strahom pred Sovjetsko zvezo. Res drži, da se drug drugega bojijo, in v tem položaju utegne biti zelo koristen jugoslovanski predlog, ki ga je naš delegat že lani julija predložil komisiji za razorožitev. Gre za postopno razorožitev, za sklenitev začasnih sporazumov, dokler ne bi bili pogoj zrel za kaj popolnejšega. Naš načrt predlaga zmanjšanje orožnih sil, ustavitve poskusov z vodikovimi bombami in znižanje orožništev izdatkov. Gre predvsem za dosego vsaj nekakšnega sporazuma, kar bi bilo boljše kot nič. Gre za ponovno »zbližanje stališč« in za kompromis na obeh straneh, ker sicer ne bomo nikoli prišli do razorožitve. Ljudje se ne morejo razumeti, zakaj veljale tako dolgo omake. Toda — kot je bilo že rečeno — glavna ovira sta strah in nezaupanje in ko bo tukaj dosežen napredek, bodo tudi razorožitvena pogajanja rodila kaj več kot samo »zbližanje stališč«.

Registracija motornih vozil in avtomobilskih priklopnikov

Na osnovi 22. čl. Pravilnika o registraciji motornih vozil in avtomobilskih priklopnikov (Uradni list FLRJ št. 31-52), obveščamo vse lastnike in upravnike motornih vozil, da bodo redni letni tehnični pregledi in registracija od 15. do vključno 25. IV. v Novem mestu na Novem trgu, pred pošto. Registracija in tehnični pregledi bodo trajali pa vse dni, razen sicer po sledečem vrstnem redu:

PRAVILNIK O UREDITVI GOSTIŠČ

V Uradnem listu LRS je bil 28. marca 1957 objavljen pravilnik o minimalni ureditvi in opremljenosti gostinskih obratov. Pravilnik natanko določa, kako mora biti urejen in kakšno opremo mora imeti posamezni gostinski lokal. Pravilnik določa splošne predpise, ki veljajo za vse gostinske lokale in še posebej za hotele, prenočišča, restavracije, gostilne, kavarnice, bare in bufeje.

Člen 58 navedenega pravilnika določa, da se morajo obstoječi gostinski obrati prilagoditi vsem določbam pravilnika najkasneje 12 mesecev po izidu pravilnika, ki je prišel veljati 8 dni po objavi v Uradnem listu.

ŠTIRILETNI OTROK ZAŽGAL GOSPODARSKO POSLOPJE

Pri sklednji čevljarskega delavca Valentina Dolinarja v Lazah pri Vrhnji selih se je v soboto dopoldne igral z vžgalicami štiriletni fantek. Praskal je vžgalice in gledal plamenčke. Pri tem se je vnela po tleh razstresena slama. Pritenil je veter, ki je to dopoldne precej močno pihal, plamenčki so se pomnožili, se vzpeli višje in v kratkem je ogenj zajel leseno stavbo, ki je pogorela do tal. Vžgal se je tudi nekaj metrov proč stoječi hlev in popolnoma pogorel. Ogenj je veter zanesel celo na stanovanjsko hišo, ki ga je že vžgala in bi pogorela, če bi domači gasilci ne bili tako hitro posredovali. Vse naokrog je nagnetenih okoli deset hiš in gospodarskih poslopj, ki so bila od ognja zelo ogrožena prav zaradi vetra.

Tako je veter prenesel ogenj celo na neko hišo preko ceste, oddaljeno kakih 20 metrov. Na pomoč so prišli gasilci iz Uršnih sel in Dobindola, pa tudi iz Novega mesta. Ti so se 6 minut po alarmu že odpeljali iz orodjarne in prispeli v 30 minutah na požarišče ter stopili v akcijo. Dolinar ima okoli 200.000 dinarjev škode, zavarovan je bil pa komaj za dobrih 20 tisočakov.

Ta požar je ponovni opomin staršem, naj pred otroci varno skrivajo vžgalice.

Tako je veter prenesel ogenj celo na neko hišo preko ceste, oddaljeno kakih 20 metrov.

Na pomoč so prišli gasilci iz Uršnih sel in Dobindola, pa tudi iz Novega mesta. Ti so se 6 minut po alarmu že odpeljali iz orodjarne in prispeli v 30 minutah na požarišče ter stopili v akcijo. Dolinar ima okoli 200.000 dinarjev škode, zavarovan je bil pa komaj za dobrih 20 tisočakov.

Ta požar je ponovni opomin staršem, naj pred otroci varno skrivajo vžgalice.

Tarifni pravilnik naj pozna vsak delavec

Delo in naloge sindikalnih organizacij v občini Žužemberk

V TEM TEDNU NABIRAMO:

Cvet črnega trna — opornice (450 din), dišeče vijolice samo modre (1000 din).
List regrata (100 din), krvavega mlečka (100 din).
Lubje česmina samo od korenin (120 din).
Korenine gladeža (55 din), trobentice (150 din), regrata (120 din), habata (40 din), repnica (130 din), bodcevice (130 din), sladke koreninice (120 din), male norice (45 din).

26. marca so se sestali člani občinskega sindikalnega plenuma v Žužemberku. Seji je prisostvoval tudi tov. Mila Počevšina iz Novega mesta.

Člani plenuma so najprej potrdili spomin umrlega predsednika ljudske skupščine Moše Pljake, nato pa je njegov delo na kratko očitral predsednik občinskega sindikalnega sveta Jozef Suhandolnik. Plenum je razpravljal predvsem o dveh vprašanjih: o tarifnih pravilnikih v nekaterih pod-

letjih in njihovi potrditvi ter o bližnjih volitvah delavskih svetov in upravnih odborov podjetij. V Mizarškem podjetju na Dvoru so petkrat razpravljali o tarifnih pravilnikih in jih vsi delavci dobro poznajo. Drugega pa je v dveh žužemberških podjetjih, v podjetju Remont tarin in pravilnik pred kratkim še niso bili sestavljali. Upravni odbor je bil premočen počen o svojih nalogah, delavci pa še manj. To podjetje bi moralo poslej bolj seznanjati del-

lovni kolektiv o njegovih pravicah in dolžnostih in članom večkrat preprosto prikazati stanje in težave podjetja. Tako bo manj nerganja in več zadovoljstva, bo pa tudi večja delovna storilnost. Sedaj, ko so jabolka draga, bi bil gotovo cenejši od jabolčene skute zavitek. Tudi večerje bi bile večkrat za lptavskim šrom in raznimi drugimi namazi zaželeni sprememba, ki ne bi podražila hrane niti obremenila kuhinjskega osebja.

Znanstveni izsledki o prehrani so danes že na zelo visoki ravni. Vse to je treba upoštevati pri pripravi dnevnih obrokov. Seveda, ko se jabolka draga, bi bil gotovo cenejši od jabolčene skute zavitek. Tudi večerje bi bile večkrat za lptavskim šrom in raznimi drugimi namazi zaželeni sprememba, ki ne bi podražila hrane niti obremenila kuhinjskega osebja.

Precej kritično je tudi v žužemberškem podjetju Krupon. Tudi zanj velja, da mora čimprej sprejeti tarifni pravilnik in prav tako svojim delavcem prikazati stanje podjetja, na predvidenem sestanku pa naj predlagajo najboljše ljudi iz kolektiva.

Plenum je razpravljal tudi o letošnji organizaciji proslav za 1. maj in sprejel sklep, da naj 1. maj praznujejo res vsi delavci. Proslave naj bodo v centrini, ena od organizacij pa naj pripravi večerjo za vse delavce. Plenum je izvolil manjši odbor, ki naj tudi druge organizacije in društva vzbudi za prireditev proslav 1. maja.

Končno je bil sprejet tudi sklep, naj bi občinski sindikalni svet po volitvah v organe delavskega samoupravljanja pripravil enodnevni seminar za novozvoljene članke.

DR. OLGA MILOŠEVIĆ, generalni sekretar Jugoslovanskega Rdečega križa:

c) pomanjkanje kalcija;
d) pomanjkanje riboflavina;
e) pomanjkanje vitaminov A, D in C.

Zato je zaradi zboljšanja prehrane šolskih otrok treba nuditi otrokom v času šolskega pouka po en dopolnilni obrok, ki naj bi imel okrog 800 kalorij, se pravi, da naj bo predvsem iz mleka, mlečnih proizvodov, sadja in morda povrtnine. Tako bi se popravila nepravilna prehrana naše šolske mladine.

V šolski kuhinji dobi otrok vsak dan 52 mleka v prahu (ali okrog 370 tekočega mleka) to je okrog 187 g kalorij, 35 g sira — 135 kalorij, in 78 g moke (pecivo ali kruh) — 280 kalorij, kar da skupno 800 kalorij.

Teh 600 kalorij je ena četrtina dnevnih potreb po kalorijah. Od teh 600 kalorij pa dobi otrok glede na vrsto hrane: v beljakovinah 141 kalorij, t. j.

ki stopnji in ljudem dostopni v raznih knjigah in člankih v časopisih in revijah. Posebne ustanove prirejajo tečaje, razstave, demonstracije in so pripravljene svetovati vsakemu.

Možnosti so različne, le posluži se jih je treba. O tem bi morali več pisati in razmišljati, zlasti tisti, ki imajo opravka z množično prehrano.

iz ZZPG

Zaradi dežja slabo založen trg

V ponedeljek 8. aprila je v jutranjih urah in dopoldanskih urah precej deževalo, zato ni bil živiliški trg v Novem mestu tako založen kot sicer. Prvi so prodajali pod novimi tržnicami (za katere pa vsi mislijo, da še niso dograjene). Zjaj ne kaže, da bodo prodajalci in kupci pod njimi kaj varnejši pred dežjem kot na prostem, ker so z vseh strani strani odprti in je s strani kar krepko neslo dež. Tokrat je bilo dobiti le jajca po 12 dinarjev, salato po 20 dinarjev, kromčur, čebulo in česen, semena in nekaj rož. Drugih živil ni bilo, pač pa je bilo dosti pletenin, moške konfekcije, pretiskane blaga za ročna dela in seveda nepogrešljivih glinenih podstavkov.

Kot smo že zadnjič pisali, se je meso podražilo. Pročevali smo, da bo podražitev dežja, pa so nam danes povedali, da je svinjina še vedno po 340 dinarjev, teletina po 260 dinarjev in govedina po 200 do 240 dinarjev za kilogram.

Pri PIONIRJU bodo volili še ta mesec

V torko so imeli predvolilni sestanki pri SGP PIONIR v Novem mestu. Sklenili so, da bodo izvolili nov delavski svet 24. aprila. Ze 27. aprila bo novoizvoljeni svet zasedal in prevzel delo od dosedanjega DS, naker bodo izvolili še delegate; iz teh delegatov in delegatov Belokranjskega gradnega podjetja bodo nato izvolili odposlanca za I. kongres delavskih svetov.

RAZPIS DRAŽBE

Občinski ljudski odbor Črnomelj — komisija za prodajo hiš SLP — razpisuje na podlagi 2. in 5. člena Odloka o postopku pri prodaji hiš iz splošnega ljudskega premoženja na območju občine Črnomelj (Uradni vestnik OLO Novo mesto št. 7-212-56), v zvezi z Uredbo o prodaji hiš SLP (Ur. l. FLRJ št. 17-43) in Uredbe o dopolnitvi Uredbe o prodaji hiš SLP (Uradni list FLRJ št. 21-53).

JAVNO DRAŽBO o prodaji stanovanjskih hiš SLP, ki ho 15. maja 1957 ob 8. uri v prostorih ObLO Črnomelj. Na dražbi bodo prodane sledeče hiše:

1. VI. št. 919 k. o. Tanča gora, stavbna parcela št. 89-2, enostanovanjska hiša v Tanči gori št. 13, izključna cena 350.000 din.
2. VI. št. 44 k. o. Bešenj, st. parcela 207, enostanovanjska hiša v Priblinčih št. 13, izključna cena 200.000 din.
3. VI. št. 675 k. o. Maverlen, st. parcela št. 113-2, enostanovanjska hiša v Doblički gori, izključna cena 120.000 din.

Pogoji dražbe so navedeni v zgoraj navedenem odloku ter so na vpogled pri ObLO Črnomelj vsak tork, četrtek in soboto od 8. do 12. ure.

Številka: 63-3-065-1 Črnomelj, 1. IV. 1957 Komisija za prodajo hiš SLP pri ObLO Črnomelj

valci in kupci pod njimi kaj varnejši pred dežjem kot na prostem, ker so z vseh strani strani odprti in je s strani kar krepko neslo dež. Tokrat je bilo dobiti le jajca po 12 dinarjev, salato po 20 dinarjev, kromčur, čebulo in česen, semena in nekaj rož. Drugih živil ni bilo, pač pa je bilo dosti pletenin, moške konfekcije, pretiskane blaga za ročna dela in seveda nepogrešljivih glinenih podstavkov.

TUDI ŽIVILSKI TRG MANJ ŽIVAHEN

Na sejmišču je bilo tokrat napredaj 473 prašičkov; 6 do 10-tedenski so bili od 3 tisoč dinarjev do 5.500 dinarjev, 3 do 6 mesecev stari pa od 4 do 8 tisoč dinarjev. Prodali so jih 437. Kupce je bilo nekaj manj kot sicer, prišli pa so celo iz okolice Splita!

»Hm! Mlečna malica se pa res prileže!« pravijo učenci šole na Catežu

OBVESTILO

vsem ustanovam in podjetjem na območju Kmetijsko gozdarskega posestva Novo mesto!

Obveščamo vse, ki si želijo nabaviti

drva za kurjavo v zimi 1957-58

naj sporočijo potrebe pisмено najpozneje do 30. aprila 1957.

Naročil po tem roku ne bomo upoštevali.

KMETIJSKO GOZDARSKO POSESTVO NOVO MESTO

Znano je, da je zdravje — skladen duševni in telesni razvoj otrok in mladine — precej odvisno tudi od pravilne prehrane.

Da se je v mnogih naprednih deželah Evrope močno znižala obolevnost in smrtnost otrok in mladine v šolski starostni dobi, danes v veliki meri pripisujejo tudi uvedbi tako imenovanega šolskega obroka. Uvedba šolskega obroka je namreč omogočila, da se je neposredno zboljšala prehrana šolskih otrok in mladine in so se tako izboljšali pogoji ne le za njihovo rast in razvoj, temveč tudi za doseg splošne odpornosti proti boleznim. Da se je na šoli sami organizirala dodatna prehrana otrok in mladine, imata glavno zaslugu Mc. Colac in Leninger. Ta dva znanstvenika sta leta 1919 ugotovila, da otroci, ki dobivajo 250 gramov mleka v šoli, hitreje rastejo in se bolje razvijajo kakor otroci, ki se hranijo samo doma. Raziskave, ki jih je na Anglijskem napravil Carman, so dale podobne rezultate: otroci, ki so redno dobivali mlečni obrok, so pridobili povprečno 3.160 kg teže in so zrastle za 7,68 cm. Otroci, ki mleka niso dobivali, pa so v istem časovnem razdobju pridobili po 2 kg teže in zrastle za 4,66 cm.

Pravi šolski obrok je prvi uvedel na Norveškem Schiotz. Poleg mleka je bil ta obrok sestavljen iz dveh biskvitov, rezine rženega kruha in 25 gramov margarine, enega surovega korenca, pol jabolka, pol pomaranče in 10 gramov ribjega olja. Ta obrok je dobivalo 12.000 otrok. Njih teža in višina so po določenem času pridelali s težo in višino 50.000 otrok, ki so zajtrkovali samo doma. Otroci, ki so v šoli dobivali obrok, so pridobili na teži: dečki 21% in deklice 24%, otroci, ki obroka v šoli niso dobivali, pa: dečki 14% in deklice 10%. Poleg večjega porasta teže so otroci, ki so v šoli dobivali obrok, hitreje rasli, bili videti bolj zdravi, imeli so bolj svetlo in svetle lase in gladko kožo. Razen tega so bili bolj živahni in sveži in so v šoli imeli boljše uspehe. Razlika med otroki teh dveh skupin je bila tako presenetljiva, da so nepoučeni opazovalci brez težave lahko ločili otroke, ki so dobivali šolski obrok, od otrok, ki ga niso dobivali.

Vprašanje, ali naj se uvede šolski obrok, danes ni več pred-

Zdravstvena in prosvetna korist šolske mlečne kuhinje

met znanstvenih raziskav. Šolska kuhinja je danes obvezna ustanova vsake moderne šole. Denarni izdatki, ki jih zahteva ureditev te važne ustanove, bi ne smeli pomeniti ovire, saj doprinese ne le k skladnemu telesnemu in duševnemu razvoju otrok in mladine, temveč stopnjuje tudi njihovo odpornost proti boleznim.

Kako potrebni in koristni so ti obroki, kaže naslednjih nekaj ugotovitev socialnomedicinskega oddelka Higienškega zavoda LR Srbije. Pri 846.586 sistematično pregledanih otrokih odpade 20% boleznih, na katere vpliva prehrana, in sicer na:

a) močan karies 19,7%
b) manj hud karies 21,6%
c) povečana bezgavke 19,6%
d) fizične deformitete 4,1%
In ugotovljene so pomanjkljivosti v prehrani:

a) po mnogih krajih je znižana splošna kalorična vrednost prehrane;
b) čuti se pomanjkanje beljakovin živalskega izvora;

za socialno skrbstvo, s hrano pa jih je oskrboval mednarodni dečji fond. Pri vseh tedanjih okrajnih odborih so se ustanovila koordinacijska telesa mednarodnega dečjega fonda za upravljanje kuhinj, toda vse breme kuhinj je v glavnem slovalo na organizaciji Rdečega križa in ministrstva za socialno skrbstvo. Rdeči križ je sprejel hrano v svoja skladišča, skrbel za njeno porazdelitev, aktivisti Rdečega križa pa so s svojim prostovoljnim delom pripomogli k pravilnemu delovanju kuhinj. Med letom, zlasti ko ni bilo več pomoči mednarodnega dečjega fonda, so šolske kuhinje prenehale z delom, tako da jih je ostalo le majhno število. Naša organizacija je začela ponovno misliti na ustanovitve šolskih kuhinj l. 1955.

Jugoslovanski Rdeči križ do vemo, kaj je treba v prehrani dati vsakemu otroku, lahko smatramo obroke, ki jih otrokom dajemo v šolskih kuhinjah, za brezpogojno potrebne in mora zaradi tega delo naše organizacije v šolskih kuhinjah ostati naka trajna naloga.

Po osvojitvi, že l. 1948, se je pričelo z organiziranjem šolskih kuhinj, njih organizator sta bila Rdeči križ in ministrstvo

Oktober 1956 je bilo sklenjeno, da se največji del te pomoči uporabi za šole. To naj se izvede preko šolskih kuhinj, v katerih bi otroci vsak dan dobivali brezplačno južno s toplim mlekom, sirom in kruhom, v rednih časovnih presledkih pa z mlečnim rižem in toplim obrokom hrane, pripravljene na olju.

Ze takoj v oktobru 1956 se je Jugoslovanski Rdeči križ lotil dela, da izvede program šolskih kuhinj za leto 1956-57. Odziv na terenu je bil soglasen in kuhinje so začele z delom že oktobra meseca 1956. Ob prizadevanju odbora Rdečega križa, ljudskih odborov, zdravstvenih, socialnih in prosvetnih oblasti, šolskih odborov, JLA, družbenih organizacij, učiteljev, staršev kakor tudi otrok samih je kljub tehničnim problemom pri ustanavljanju kuhinj, njihovi opremlitvi, iskanju in ureditvi prostorov za pripravljanje hrane itd. število šolskih kuhinj in zajetih otrok hitro naraslo. To nas tudi prepričuje o navdušenju, ki vlada za to nalogo Rdečega križa, za nalogo, ki je ne pospešuje center, ampak je teren tisti, ki center priganja k delu.

(Konec prihodnjic)

Pri mizarjih na Dvoru

Dobljena družbena sredstva so vrnilo z delom čistega dobička že v enem letu

V zapuščenem stavbu nekdanje železarne na Dvoru pri Žužemberku se je v povojnih letih vselilo mizarstvo. S pol milijona družbenih sredstev si je ustvarilo mizarstvo. S pol milijona družbenih sredstev si je ustvarilo mizarstvo. S pol milijona družbenih sredstev si je ustvarilo mizarstvo.

Z uveljavljanjem na tržišču je podjetje tudi raslo in se krepilo; danes more prevesti vsako naročilo mizarstva del in lahko zadovolji naročnika v vsakem pogledu. Za razširitev in tehnično opremo obrata je podjetje dobilo še milijon din kredita, to je skupno podprti milijon za ves čas obstoja.

Dober zgled proizvajalne obrti

Cepprav imajo še obrtniški značaj proizvodnje, dvigajo dvorski mizarji storilnost iz leta v leto. Vrednost proizvodnje na enega mizarja je bila predlanskim 720 tisoč dinarjev, lani pri nižjih cenah proizvodov pa že 771.600 din. Po načrtu predvideni promet so lani presegli za dva milijona, cepprav so imeli v pričetku leta nekaj težav v proizvodnji. S prizadevanostjo so pozneje nadomestili izpad v prvih mesecih leta. Cene izdelkov so bile lani nižje od predlanskih za 5 do 20 odstotkov.

V celoti so lani dosegli 16 milijonov 203 tisoč dinarjev prometa. Od tega so imeli nad dva milijona dobička. Večji del sta ga dobila okraj in občina, skupno 1.380.848 din! To pomeni, da je podjetje z delom čistega dobička v enem letu skoraj v celoti vrnilo ob družbe prejeto sredstva za investicije. Krivici sicer delitve ustvarjenega dobička je razviden iz tega, da ima podjetje od vsega dobička le 44.833 din za prosto razpolaganje. S temi tisočaki si res ne bodo mogli veliko pomagati. Kolektiv namreč daje večji del sredstev za prosto razpolaganje za nakup strojev in izboljšavo proizvodnje. Finančni uspeh je poleg splošnega gospodarskega dviga za to podjetje toliko bolj pomemben, ker morajo skoraj vse izdelke pre-

prenesti v pritožbe in s tem prihraniti zamudno in težavno prenašanje izdelkov po stopnicah.

Tako bi pa lahko bilo še marsikje!

Primer mizarstva podjetja na Dvoru je ponoven dokaz, kako koristno je vlagati sredstva za nastanek in razvoj manjših podjetij, iz katerih rastejo večja, z njimi vred pa tudi kader. Obrtnih izdelkov in storitev nam še vedno primanjkuje. Ljudi za delo in zaslužek je tudi dovolj, z večjimi dohodki, ki jih lahko dajejo tudi manjša podjetja, druge laže reševati številne druge družbene probleme. Te rešitve bi se morali zavedati zlasti vsi občinski ljudski odbori, ki čestokrat poročajo, kam z ljudmi brez dela in kje dobiti denar za proračune.

Če bi povsod tako gospodarili

Lepi uspehi ekonomije Splošne bolnišnice Novo mesto

Da moremo s pravišnim gospodarjenjem in z naprednim obdelovanjem zemlje doseči lepe uspehe tudi na manjših površinah, lepo dokazuje ekonomija Splošne bolnišnice v Novem mestu.

Ta ekonomija ima zemlje 23 hektarov in 15 arav. Od tega je najvišjih površin 9 hektarov in 38 arav, travnikov pa dobrih 6 hektarov. Na ekonomiji stalno rade tri konje, dva za potrebe ekonomije in enega za potrebe bolnišnice, imajo 6 glav goveje živine in povprečno okoli 75 do 80 prašičev. Ob koncu lanskega leta so imeli v svinjarih 75 prašičev v skupni teži 5.930 kg, kar predstavlja vrednost 1.156.500 dinarjev.

Vrednost prirastka živali je lani znašala 1.734.000 din. Na ekonomiji so lani zredili za potrebe bolnišnice 82 pitanih prašičev v skupni teži 10.848 kg in v vrednosti 1.748.545 dinarjev. Najlažji prašič, ki so ga spitali za zakol, je tehtal 125 kg, najtežji pa 372 kg!

Ker se na ekonomiji poslužujejo vseh sodobnih načel in pripomočkov za večji pridelek in čimboljše obdelavo zemlje, do-

segajo prav tako tudi pri pridelkih izredno lepe uspehe. Tako so lani med drugim pridelali 27.000 kg sena, 8.300 kg detelje, 6.000 kg slame, 2.270 kg pšenice, 2.000 kg koruze, 1.647 kg ječmene, 2.670 kg ovsa, 3.550 kg repe, 22.000 kg krmne pese, 7.000 kg kolerabe in 34 ton krompirja. Na vrtnarstvu pa še posebej 7.000 kilogramov solate, 250 kg peteršilja, 760 kg špinata, 1.736 kg ječmene, 2.800 kg čebule, 1920 kilogramov paprike, 2.430 kg kumar, 3.094 kg paradižnika, 1.360 kilogramov fižola v stročju in še razno drugo zelenjavo.

Ekonomija zaposluje stalno deset ljudi. Lani je imela v celoti 5.118.000 din dohodkov in 4.512.000 din izdatkov, čistega dobička pa nad pol milijona. Pri krompirju so dosegli hektarski donos 26.000 kg, pri pšenici 2.800 kg, pri ječmu celo 40.000 kg na hektar. Iz navedenih količin pridevkov je razvidno, da so bili hektarski donosi visoki tudi pri drugih kulturah. Ekonomija dobavlja bolnišnici pitane prašiče, zelenjavo in druge pridelke po nižjih cenah kot so na trgu, tako da ima bolnišnica od ekonomije tudi finančno korist.

Primer te ekonomije lepo dokazuje, da se da tudi na majh-

nih površinah s pravilno obdelavo zemlje in s sodobnimi agrotehničnimi pripomočki do- seči velike uspehe.

Priznanje za delo v Ljudski tehniki

Centralni odbor Ljudske tehnike je na III. kongresu lani decembra podelil plaketa kot znak priznanja za delo v tej organizaciji tudi nekaterim tvarišem v našem okraju. Plakete Centralnega odbora LT so dobili: Nace Pavlin, Viktor Porenta, Martin Cvelbar, Danilo Rifelj, Ludvik Perle in Slavko More.

Prav tako je Glavni odbor LT LRS podelil diplome nekaterim aktivistom Ljudske tehnike v našem okraju in posameznim klubom LT. Take diplome so dobili:

Niko Belopavliček, Maks Sorn, ing. Rado Ljzner, Viljem Sedej, Gabriel Lumar, Jože Vide, Dane Novak, Neno Perle in Dominik Bogataj, avdio klub Novo mesto, avtomoto društvo Novo mesto, klub LT Sentrupert in klub LT Sentiernej. Gornja priznanja so podelili na občnem zboru okrajnega odbora LT 31. marca 1957.

Uredimo šolske vrtove!

»Poglej, to jablano sem cepil na šolskem vrtu, ko sem hodil še v osnovno šolo. Ono hrusko mi je dal učitelj, ko sem šolo končal. Cepiti znam samo v razkol, kot me je naučil učitelj.«

Tako pripovedujejo starejši moške. Mnogo od njih že dolga leta sadjarijo tako, kot jih je naučil v osnovni šoli učitelj. V Beli krajini so bili učitelji nekoč znani sadjarji, njihovi sadovnjaki se še danes odlikujejo pred drugimi. Pogosto slišimo, kako so bili nekoč šolski vrtovi zasajeni s sadnim drevjem, kako ponosen je bil otrok, ko je ob zaključku šole dobil sadno drevesce, ki ga je sam cepil. Iz teh sadik so zrastle drevesa, ki še danes rastejo v naših sadovnjakih.

Prav bi bilo, če bi tudi danes, zlasti po vaseh, dolocili del šolskega vrta za praktično izobraževanje kmečkih otrok. Poleg

solate, peteršilja, korenja in podobnega naj bi bile v šolskih vrtovih tudi gredice, v katerih naj bi otroci v zadnjih letih šolanja sejali semena priznanih vrst sadja, se učili cepiti, saditi in obrezovati. Ob marsikateri šoli so sadovnjaki žal zanemarljeni, morali pa bi biti učilo kmečkih otrokom. Ne bi bilo odveč, če bi kmečki otroci opazovali gnojilne polkuse in se že v mladosti navajali spoznavati dušik, kalij in fosfor. Otroci imajo dober spomin, marsikaj bi jim ostalo v glavi, kar bi jim v življenju koristilo.

O vsem tem naj bi razpravljala šolska vodstva na svojih sestankih in posvetovanjih. Brez dvoma pa je dolžnost kmetijskih strokovnjakov, da jim nudijo potrebno strokovno pomoč.

Foto klub v Novem mestu bodo obnovili

Na pobudo Ljudske tehnike bo v Novem mestu obnovljen fotografski klub, ki je pred leti že delal in vzgojil tudi prve dolenske fotomaterije po zadnji vojni. Vsi, ki se zanimajo za delo foto kluba, za začetniške in nadaljevalne tečaje in za filmsko snemanje, naj se prijavijo v članstvo kluba. Prijave sprejema podjetje Fototehnika na Glavnem trgu v Novem mestu.

Niso pozabili otrok padlih tovarišev

Na objavljeni sliki je skupina gojencev bivše Železniške industrijske šole v Ljubljani v Šiški, ki se je preimenovala v Kovinsko industrijsko šolo. Ime se je spremenilo, sicer pa je ostalo vse pri starem. Barake, malo finančnih sredstev ter dobra volja mladine, ki se v teh bormih okoliščinah trudi, da se usposobi za svoj poklic. To so vojne sirote, ki so v

otroških letih izgubile starše ter z njimi vso nego in skrb, ki smo jo imeli mi, Vlogo staršev je pri teh otrocih prevzela predvsem organizacija Zveze borcev Novo mesto, uprava doma ter uprava šole. So pač

Gojenci Kovinske industrijske šole v Ljubljani; med njimi je največ žrtve okupatorja in fašističnega nasilja

otroci, ki si ne znajo povsem samostojno izbrati poklica, pa jim zato pri izbiri pomagajo učitelji ter politične organiza-

cije. Za sprejem v to šolo je pogoj, da so kandidati končali najmanj tri razrede srednje ali nje enake šole. So pa primeri, da posamezniki nimajo niti te osnovne izobrazbe, ker so se njihovi dosednji vzgojitelji

mladino, žrtve fašističnega terorja, ne zanimajo ostale družbene organizacije in predstavniški delovnih kolektivov, saj so ti otroci njihovi in naši nasledniki. Finančne podpore za to mladino so nujne, saj lahko le v primerih, če družba zanje skrbi, od njih danes kakor tudi kasneje nekaj zahteva.

Železnica je to šolo prepustila kovinski industriji, ki pa se za šolo do danes še ni zmenila, niti je ni zanimalo, kako se vzgaja njen bodoči naraščaj.

V razgovoru z gojenci, ki so kljub težkim razmeram vedri in nasmehljivi, sem bil prav vesel, da imajo voljo izučiti se poklica pod vsakimi pogoji. Naročili so mi, da naj v dopisu prenesem pozdrave vsem Dolenjem, prav posebno zahvalo pa okrajni organizaciji Zveze borcev Novo mesto.

Franjo Potokar

V letošnjem prvem četrtletju so dobili naši naročniki že 102.000 dinarjev zavarovalnin!

Državni zavarovalni zavod je v prvem četrtletju 1957 izplačal 11 naročnikom Dolenjskega lista že 102 tisoč dinarjev nezgodnih zavarovalnin. Tako je na primer dobil Franc

Kumer iz Golušnika 7, pošta Otočec ob Krki, 40 tisoč dinarjev, Janko Erjavce iz Ivančine Gorice 16 tisoč dinarjev, Feliks Grandovec iz Preske 21 pri Dobrniču 12 tisoč dinar-

jev, Janez Matkovič iz Kanjarice 6 tisoč dinarjev, Ana Falcar iz Klečeta 24 pri Žužemberku 6 tisoč dinarjev, po 4 tisoč dinarjev zavarovalnine pa so dobili: Jožef Mrvar iz Bodganje vasi 4, Alojz Kralj iz Girsčev 9, Janez Bučar iz Bušine 5 pri Toplicah, Ludvik Gasperšič iz Sodražice in Niko Grabrijan iz Ljovida pri Kočevju. Ivan Mesoledec iz Češče vasi je dobil za manjšo poškodbo 2 tisoč zavarovalnine, medtem ko 4 naši naročniki zavarovalnin niso dobili, ker niso imeli plačane naročnin.

Ne odlašajte te dni, ko Vas bo obiskal vaš pismonoša — samo poravnana naročnina vam jamči tudi brezplačno nezgodno zavarovanje!

NAŠIM NAROČNIKOM!

Prosimo vse naročnike, katere bodo te dni obiskali pismonoše, da jim izročijo naročnino za prvo polletje 1957. Pri plačilu naročnine zahtevajte vedno potrdilo. Naročniki izven LRS bodo dobili opomine posebej po pošti: prosimo jih, da poravnajo naročnino po položnicah.

Ogenj v novomeškem parku

Zadnja nedelja je bila zlasti dopoldine in zgodaj popoldne zelo topla, zato je bilo v Rogovem ložu, ki je spremenjen v naravni mestni park, veliko ljudi. Nekoliko okrog 16. ure pa so otroci opazili na vzhodnem delu gozda ogenj, ki je lizal suho travo in niže grmičje. Ter se polagoma približeval večji goščavi, na goščo zarasli z mladim smrečjem. Pionir Marko Grein je takoj ob-

vestil o požaru člana LM. tov. Hermana Skrlja, ki je o tem obvestil postajo LM. nato pa s kolegom tov. Bauarjem odšel na kraj požara. S pionirji in mladinci sta oba milničnika pričela takoj gasiti in dušiti ogenj, ki se je zaradi močnega vetra že precej razširjal. Vendar jim je v glavnem uspelo ogenj zadušiti in mu presekati pot v smrečje. Medtem so bili alarmirani tudi novomeški gasilci, ki so bili v nekaj minutah že na mestu. Največja nevarnost je bila že mimo.

Vzrok požara, ki bi bil lahko usoden za precejšen kos gozda, je najbrže v tem, da je kdo od spremljalcev odvrnil tleč oga-retni ogorek ali ga gorčo vžgalico, od česar se je vnela suha trava, veter je pa ogenj razpil in ga pogljal že v grmičje. —

Pozdravi dolenskih fantov

Iz Karlovač pošiljajo lepe pozdrave vsem bralcem Dolenjskega lista, posebno pa staršem in znanjem: Franc Kolenc, Jundič Jaka, Tone Špec in Franc Kocjančič, vojak V. P. 9622 — Karlovač.

Dolenjci, ki služijo vojaški rok v Banja Luki pozdravljajo vse domače in znance, dekleta in bralce našega lista. Želijo jim mnogo uspehov pri delu.

Jože Drenik, Vinko Hočev, Stane Pevec, Janez Modic, vojak V. P. 1232-7 Banja Luka

Sneg na Gorjancih

Cepprav je še pred dnevi kazalo, da smo z zimo za letoš obratovali, nam je april že pripravil prva presenečenja. V noči od nedelje na ponedeljek je sneg pobelil Gorjance precej globoko v dolino, bilo je pa tudi zelo hladno. Dežja je prejšnji teden padlo dovolj.

Kupujte srečke Rdečega križa!

Glavni odbor Rdečega križa Slovenije je pričel graditi otroško zdravilišče na Debelem rtiču pri Kopru. To gradbi to nadomestilo za podobno otroško zdravilišče v Savudriji, kjer je imel RK prostore samo v najemu, pa je tamnjski ljudski odbor najemno pogodbo odpovedal.

Glavni odbor RK gradi to otroško zdravilišče, ki bo pravzaprav nekaj otroški sanatorij, za vse zdravstveno ogrožene otroke Slovenije. Prvotno je bilo zamišljeno, da bi v tem kraju ob morju vsak okraj zgradil za svoje otroke posebni paviljon. Ker pa bi to precej

stalo in ker je treba zgraditi najprej centralno okrevališče, so prvotni načrti opustili. Da bi bilo otroško okrevališče čimprej zgrajeno, zbira Rdeči križ sredstva. V ta namen je Glavni odbor sklenil prirediti veliko loterijo, katere čist dobiček je namenjen za dograditev navedenega otroškega okrevališča. Srečke loterije RK so že v prodaji. Prodajalci jih poleg okrajnih tudi občinski in krajevni odbori RK ter pooblaščen prodajalci. Cena srečke je 100 din. Zrebanje bo 12. maja v Ljubljani. Glavna premija znaša pol milijona din, skupno pa bo razdeljenih dobičkov za 24 milijonov din

premalom zanimali zanje in jim niso nudili dovolj pomoči. V takih primerih razširke vzroke uprava šole z raznimi političnimi organizacijami ter to pomanjlikovitost v upravičenih primerih spregleda, vzgojitelji pa posvete tem otrokom več pozornosti pri teoretičnem in praktičnem pouku. Uspehi pravilne vzgoje ter razumevanja ne izostanejo.

Čudi nas, da se podjetja, ki črpajo strokovne kadre iz te šole, za vzgojo otrok ne zanimajo, niti jim ne dajejo nikake pomoči. Posebno priznanje pa zasluži organizacija Zveze borcev Novo mesto, ki to mladino finančno in materialno podpira. Tako je dala v tem šolskem letu čevlje, obleko, perilo itd. Ob semestralnih potnicah so člani organizacije obiskali internat, saj so gojenci, ki nimajo doma niti ožjih sorodnikov, prepuščeni edini vzgoji družbe. Nepravilno je, da se za tako

Pred III. kongresom Zveze borcev NOV Slovenije

Prvi v borbi - prvi v izgradnji

Ta mesec bo v Ljubljani III. kongres Zveze borcev narodnoosvobodilne vojske. Okrajne in občinske organizacije se pripravljajo nanj že dalj časa s poglobljenim delom; v našem okraju tekmujejo med sabo člani ZB in njihove organizacije na pobudo občinskega odbora Zveze borcev v Trebnjem. Najraznovrstnejše dejavnosti in vsestransko sodelovanje nekdanjih partizanov-borcev v graditvi socializma je zbral okrajni odbor ZB v zanimivo poročilo, iz katerega objavljamo pred kongresom nekaj najvažnejših ugotovitev.

ali 39 odstotkov vseh članov ZB. V delavskih svetih in upravnih odborih podjetij je 1030 državljanzov, med njimi 576 članov ZB. V družbenem upravljanju (na okraju, v občinah, v raznih svetih in komisijah pri OLO in ObLO, pri krajevnih odborih, šolskih odborih itd.) sodeluje v okraju po podatkih statističnega urada OLO 3.126 državljanzov, med temi 1.374 članov ZB.

V upravnih odborih kmetijskih združenj je 377 združnikov, od teh 185 članov ZB. V raznih društvih — Partizanu, kulturno — prosvetnih organizacijah, Rdečem križu, športnih društvih in podobno je

skih organizacij pravi, da se pri premagovanju najrazličnejših težav najraje in z največjim uspehom opro prav na člani ZB.

V mnogih podjetjih so člani Zveze borcev na vodilnih in odgovornih položajih; vodijo proizvodnjo, upravo, ustanove in zavode, povsod pa odgovarjajo za delo svojemu ljudstvu, kot so to delali med vojno. V delavskih svetih in upravnih odborih podjetij jih srečamo kot najaktivnejše borce za socialistične odnose. Večina direktorjev gospodar-

stava je član ZB. V mnogih podjetjih so člani Zveze borcev na vodilnih in odgovornih položajih; vodijo proizvodnjo, upravo, ustanove in zavode, povsod pa odgovarjajo za delo svojemu ljudstvu, kot so to delali med vojno. V delavskih svetih in upravnih odborih podjetij jih srečamo kot najaktivnejše borce za socialistične odnose. Večina direktorjev gospodar-

stava je član ZB. V mnogih podjetjih so člani Zveze borcev na vodilnih in odgovornih položajih; vodijo proizvodnjo, upravo, ustanove in zavode, povsod pa odgovarjajo za delo svojemu ljudstvu, kot so to delali med vojno. V delavskih svetih in upravnih odborih podjetij jih srečamo kot najaktivnejše borce za socialistične odnose. Večina direktorjev gospodar-

stava je član ZB. V mnogih podjetjih so člani Zveze borcev na vodilnih in odgovornih položajih; vodijo proizvodnjo, upravo, ustanove in zavode, povsod pa odgovarjajo za delo svojemu ljudstvu, kot so to delali med vojno. V delavskih svetih in upravnih odborih podjetij jih srečamo kot najaktivnejše borce za socialistične odnose. Večina direktorjev gospodar-

stava je član ZB. V mnogih podjetjih so člani Zveze borcev na vodilnih in odgovornih položajih; vodijo proizvodnjo, upravo, ustanove in zavode, povsod pa odgovarjajo za delo svojemu ljudstvu, kot so to delali med vojno. V delavskih svetih in upravnih odborih podjetij jih srečamo kot najaktivnejše borce za socialistične odnose. Večina direktorjev gospodar-

stava je član ZB. V mnogih podjetjih so člani Zveze borcev na vodilnih in odgovornih položajih; vodijo proizvodnjo, upravo, ustanove in zavode, povsod pa odgovarjajo za delo svojemu ljudstvu, kot so to delali med vojno. V delavskih svetih in upravnih odborih podjetij jih srečamo kot najaktivnejše borce za socialistične odnose. Večina direktorjev gospodar-

stava je član ZB. V mnogih podjetjih so člani Zveze borcev na vodilnih in odgovornih položajih; vodijo proizvodnjo, upravo, ustanove in zavode, povsod pa odgovarjajo za delo svojemu ljudstvu, kot so to delali med vojno. V delavskih svetih in upravnih odborih podjetij jih srečamo kot najaktivnejše borce za socialistične odnose. Večina direktorjev gospodar-

Sodelovanje partizanskih borcev zasledimo na vsakem koraku v naši stvarnosti

Naj za uvod nekaj številki osvetli dejavnost organizacij in članov ZB na Dolenjskem. V okraju Novo mesto imamo 92.391 prebivalcev izmed katerih jih je 9.829 članov ZB. V Zvezo borcev ali dobrih 10 odstotkov. Od tega je žena 3.895

V tradicijah slavne NOB vzgajamo mladi rod

Vse kar je plemenitega, lepega in dobrega, čas ne pozabi. Leta sicer odnašajo to in

(Nadaljevanje prihodnjič)

Ob sedemdesetletnici PAVLA GOLIE

Bil je prekrasen spomladanski dan, ko sem potrkala na vrata stanovanja Golieve sestre, pri kateri pesnik stanuje. Malce pozno se mi je zdelo, ko sem ga našla v postelji. Razumel je moj vprašujoč pogled in se nasmehnil:

»Je že tako, star sem, pa je najbolje da kar ležim. Edinole kak lep dan, kot je današnji, me pomladi in spravi iz postelje. Popoldan mislim na sprehod v Tivoli. Moja stalna spremljevalka in najboljša prijateljica je nečakinja hčerka Marjetka. Šele šest let ima in še ne hodi v šolo. Tako vse dni preživim skupaj in sva postala skorajda nerazdružna.«

In res je mala Marjetka ves čas našinega pogovora slonela ob vznožju postelje in pazljivo poslušala vsako besedo, ki

Pavel Golia (risba Nikolaja Omerze)

sva jo izrekla. Že sedaj nabira učenost iz pripovedovanja svojega starega strčka.

»V Dolenjski list boste torej pisali o meni?« je vprašal pesnik. »Lepo, da se me rojaki še spominjo. Dolenjski je res lepa dežela...«

In že mu je spomin poletel v rodne kraje, v čase njegove mladosti.

»Zibali so me v Trebnjem,« je začel Golia pripovedovati o svoji mladosti. »Tam je bil namreč moj oče sodnik. Bilo nas je pet bratov in dve sestre. Razen enega brata smo še vsi živi in se večkrat snidemo. Otroci smo se vedno lepo med seboj razumeli, bratje so mi bili tudi prvi mentorji, ko sem doma urejeval družinski list.

Ce je pri hiši toliko fantov nikoli ni miru. Kolikokrat je mati obupavala, ko so se sosedje bledeli čez nas, če smo jim katero zagodili. Časi moje brezskrbne mladosti v Trebnjem so bili res najlepši. Ko mi je bilo šest let in bi moral v Trebnjem v šolo, so očeta prestavili v Novo mesto. Tako sem prve šolske skrivnosti spoznaval v dolenjski metropoli.

Kadar sem kasneje potoval skozi Dolenjsko, sem se vedno ustavil v Trebnjem. Pogledal sem, če se je zgodilo kaj novega od mojega zadnjega obiska in z naslednjim vlakom nadaljeval pot naprej.

V Novem mestu sem obiskoval osnovno šolo in gimnazijo. Takrat nam je šla otrokom po glavi sama vojaščina, kajti tiste čase je bilo po Gorjancih

JESENI SE

Pestre, živobarvne lise so preplele les, jeseni se, jeseni se. Kdaj bo zopet kres?

Ljubezniva moja, kresa več ne bo za nas, niže spušča se zavesa, ki zastre nam čas.

Šteti so nam jasni dnevi, rok nas je izdal, in morda zavesa drevi pade že do tal.

(1949)

Ze nekaj let veliko razpravljamo o našem šolstvu in ugotavljamo, da ne ustreza več potrebam našega državnega življenja. Učni načrti so večkrat prenatrpani z neživljenjsko snovjo, so nepraktični in neprilagodljivi krajevnim razmeram. Materialno stanje šol je zelo revno: manjka šolskih stavb, pohištva, učnih pripomočkov in učil za nazornejši, praktičnejši pouk. Mreža naših šol ne ustreza zahtevam kvalitetnejšega pouka; preveč imamo takozvanih »nižjeorganiziranih šol«, v katerih mora en sam učitelj v istem prostoru učiti hkrati različne snovi tudi po tri (in celo štiri) različne razrede. Razumljivo je, da pouk v takih šolah kljub velikim naporom in prizadevanjem učitelja ne more biti kvaliteten in ne more dati niti polovico tistega znanja kot ga daje višjeorganizirane šole, kjer je vsak razred zase. Tem pomankljivostim šol pa se pridružuje še pomankanje učitelja za osnovne šole in nižje gimnazije — bodoče osemletke. Upravičeno je bojazen, da bi se to pomankanje še povečalo, če bi prosvetnim delavcem omogočili svobodno izbiro službenih

vse polno vojakov, ki so bojevali merili Gorjance počez in vzdolž. Tudi sami smo se igrali vojake in se vojskovali, doma pa je bilo potem joji, ko smo bili vsi zamazani, strgani in nemalokrat tudi krvavi. Vojskovanje je bilo naša priljubljena igra. Morda se je že takrat odločila moja življenjska pot, ker sem kasneje vstopil v vojaški stan.

Leta vojaščine so me vodila iz kraja v kraj. 1915 leta me je vojna vihra zajela v Galiciji. Moral sem v Rusijo. Tu sem se poleg svojih rednih vojaških dolžnosti seznanjal z rusko literaturo, obiskoval sem literarne večere in prebiral revolucionarne pesmi Majakovskega. Na literarnih večerih sem spoznal pesnika Baltrušajta, ki mi je prvi omogočil, da sem si ogledal predstavo Hudoženstvenega teatra. Odtlej sem bil na predstavah Hudoženstvenikov reden gost.

Po treh letih sem se vrnil v domovino z bogatimi izkušnjami Hudoženstvenikov in kmalu nato postal direktor ljubljanske Drame.

Leta 1921 sta izšli prvi zbirki mojih pesmi z naslovom »Pesmi o zlatolaskah« in »Večerna pesmarica«, leta 1936 je izšla knjiga »Pesmi« in četrta, zadnja knjiga izbranih pesmi je izšla leta 1952.

Golijevim pesmim se pozna odlično obvladanje verza in

EKSPRICESA SANJ

O, mojih sanj ponosna eksprincesa, mladosti cilj negoden, a mamljiv, in zapeljivka mojega pesera, ko sem še mlad, še nezkušen bil,

glej, razmaknile so se perspektive, v ozadje so pahnille te nazaj, odkoder te usode milostljive prinesla volja je v moj naročaj.

Ki časa snov bila si in vsebina, večerni spev pobožnega srca in nežnih čustev prima balerina, še dolgočas se več s tabo ne igra.

Za vedno si izgnila mi z odras. Le po naključju sem našel nocoj med pisni dva ognjenozlata kodra, pa spregovoril spet enkrat s teboj.

(1912)

Družina mladih kulturnikov

Prvi v okraju in drugi v Sloveniji so podgorski pionirji ustanovili pionirske družine

O delu pionirskega odreda »Franceta Prešern« iz Štopenj je bilo doslej le še malo napisanega, vendar s tem še ni rešeno, da pionirji tega odreda ne delajo. Ena najbolj uspešnih prireditev je bila akademija o Dnevu žena. Na tej prireditvi so poleg folklorne skupine ter tamburaškega in pevskega zbor nastopali tudi pionirji dramskega krožka, ki so nastudirali priscrčne prizorčke, enega celo z baletnim vložkom in recitacijami.

V tem članku bi hotel poudariti nekaj drugega. Podgorski pionirji so v okviru svoje organizacije ustanovili družino mladih kulturnikov. Ta oblika dela je v pionirski organizaciji še kaj malo znana; to jasno dokazuje, da je ta odred prvi v okraju in drugi v Sloveniji, ki je napravil ta pomembni korak k utrjevanju pionirske organizacije. Edini odred, ki ima že osnovne pionirske družine, je odred »Maršala Tita« v Leskovcu pri Krškem. Drugih družin odred »Franceta Prešern« še ni ustanovil, ker se niso dani pravi pogoji za delo.

Z ustanovitvijo družine mladih kulturnikov je ta odred ponovno dokazal, da je v resnici zaslužil priznanje, ki ga je prejel lani na pionirskem tekmovanju. Ustanovitev družine mladih kulturnikov bo poživila tudi pionirsko samoupravljanje, ki smo ga doslej marsikje pogrešali, kajti tudi pri nas je bilo čutili, da je pionirska organizacija kot neka podaljšana ro-

rime, njegove pesniške podobe so duhovite in originalne.

Poleg pesmi je napisal Golia še vrsto odrskih del za odrasle in otroke. V otroških igrah je znal Golia spretno združiti pravilnost in sodobno snov. Junaki iz njegovih igrar, iz Jurčka, Princeske in pastirčeka, Sneguljice, Triglavske bajke, Petrkovih poslednjih

sanj in drugih, še danes navdušujejo na tisoče otrok.

»Vesel sem,« pravi Golia, »da sem napisal te igrice za otroke, kajti najdragocenejša pohvala zame je, ko opazujem, kako otroci z navdušenjem sledijo junakom iz mojih igrar na odru.

Danes ne pišem več, toda Marjetki moram vedno znova

Ivan Vavpotič: PAVEL GOLIA

pripovedovati, čitati in predstavljati zgodbe, saj je neutrudeno poslušalec. Pa to je tudi meni v razvedrilo. Prijatelj nimam več. Odkar se držim bolj doma, sem se tudi s prijatelji nekoliko razšel. Sam le redkokdaj zaidem v družbo. Morda na kratek klepet v Klub književnikov po sprehodu in včasih v gledališče. Kljub temu, da sem vedno doma, pa mi ni nikoli dolg čas. Prebiram časopise in knjige in se pogovarjam z Marjetko. Včasih pa me še kdo obišče, se je nasmehnil in me pogledal.

Marjetka je postala že nestrna. Morda se ji je zdel najin pogovor že malce predolg. V rokah je držala nemške pravilnice in vprašujoče pogledovala strčka.

Kar težko sem se poslovila od pesnika, ki je znal tako lepo in zanimivo pripovedovati. Kljub svojim sedemdeset letom je še čil in živahen in v pogovoru marsikaj, vlete kakšno prav duhovito domislilo.

Ob koncu, ko sva se poslovljala, je še naročil: »Pa lepo mi pozdravite Dolenjsko in Dolenjce! Prav rad bi se še kdaj povrnil med nje, pa mi tega leta več ne dopuščajo. Moj zadnji obisk Dolenjski je bil pred dvema leti in vse kaže, da je bil res zadnji...«

Tudi Dolenjci želimo Pavlu Golji ob sedemdesetletnici obilo zdravja in še na mnoga leta!

Alenka Zupančič

Za širši razmah Ljudske tehnike

Tehnika je nepogrešljiv del našega življenja. Vse več jo uporabljamo za različne osebnostne izdatke, prevoze, parade in podobno, premalo pa za tehnične pripomočke za učenje. Okrajni odbor LT je lani razstavil delavnico podpril šol v Kostonjcih, za nakup orodja, poučeni delavnici kmetijske šole na Grmu pa je prispeval 100.000 din. Komisija za tehnično vzgojo mladine je porabila 323.900 din, kmetijsko tehnično komisija 53.275 din, elektrostrojna komisija 51.739 din, 113.000 din pa je bilo porabljenih za nakup delov radijskih sprejemnikov, ki so bili razdeljeni društvom v Novem mestu, Kostanjevici, Gradcu, Senturpu in Sentjerju. Okrajni odbor je imel lani vseh sredstev 1.900.000 din.

Premalo je množična V okraju je 22 organizacij Ljudske tehnike s 1.420 člani. Od združitve obeh okrajnih odborov Ljudske tehnike v letu 1955 je število članov poraslo za 560 novih članov. Močno se je povečalo tudi število organizacij. Lani je okrajni odbor LT organiziral razstavo del fotomaterijev radiokluba, orodja in pripomočkov ter drugih dejavnosti. Razstavo si je ogledalo okoli 5.000 ljudi. Prav tako je organiziral množično obvezno predvzgojno vzgojo s prikazom posameznih dejavnosti ljudske tehnike. Bilo je tudi več predavanj in propagandnih nastopov.

Več je v okraju več pozitivnovalnih aktivnosti Ljudske tehnike in nekaj dobrih organizacij, ki so dosegle že lepe uspehe. Številni mladi modelarji, navdušeni radioamaterji, novi vozači motornih vozil, fotomateriji in drugi mladi poznavalci posameznih panog tehnike, to so uspehi Ljudske tehnike v letih njenega obstoja. Vsega tega pa bi bilo lahko še več, če bi LT razširila svojo dejavnost na vse okrajne organizacije, če bi vzgajala bolj množično, zanimajo za tehniko je zlasti med mladino zelo veliko, tega zanimanja pa dosedaj LT ni znala dovolj izkoristiti. Seveda ji je manjkalo tudi sredstev, saj organizacija ni

prihodna, res pa je, da so bila sredstva sredstva vse preveč uporabljena za različne osebnostne izdatke, prevoze, parade in podobno, premalo pa za tehnične pripomočke za učenje. Okrajni odbor LT je lani razstavil delavnico podpril šol v Kostonjcih, za nakup orodja, poučeni delavnici kmetijske šole na Grmu pa je prispeval 100.000 din. Komisija za tehnično vzgojo mladine je porabila 323.900 din, kmetijsko tehnično komisija 53.275 din, elektrostrojna komisija 51.739 din, 113.000 din pa je bilo porabljenih za nakup delov radijskih sprejemnikov, ki so bili razdeljeni društvom v Novem mestu, Kostanjevici, Gradcu, Senturpu in Sentjerju. Okrajni odbor je imel lani vseh sredstev 1.900.000 din.

Široko področje dejavnosti Področje dela Ljudske tehnike je zelo široko, zanimanja za tehniko je pa tudi dovolj. Koliko nesreč je letno samo zaradi nepoznavanja moči elektrike in klenega delovanja. Eden od vzrokov za nizko proizvodnost je nepoznavanje strojne tehnike. Izredno zanimanje kaže za tehniko zlasti mladina že v osnovni šoli. V krajih, kjer imajo šolsko delavnico in sposobne inštruktorje, so dosegli že prave lepe uspehe. Tudi vsakoletne številne šolske razstave ročnih del kažejo veliko zanimanja in smisel mladine za tehniko, da ne omenjamo zanimanja mladine za razne stroje in motorna vozila. Izredno veliko število delovnih invalidov v okraju, pa naravnost vplije po hitrejši in

sistematičnejši tehnični vzgoji ljudi, proizvodnji.

Več praktičnega pouka! V razpravi so delegati obravnavali vprašanja Ljudske tehnike in zlasti njene naloge v bodoče. Se kaj obostajajo na vseh občinskih odborih LT, ki bodo poslej usmerjali in razvijali delo organizacije, okrajni odbor pa jim bo nudil potrebno pomoč. V organizaciji je treba vključiti čimveč strokovnjakov raznih panog. Letos je treba opremiti vsaj pet delavnic z orodjem in priskrbiti čimveč strokovno literaturo. Letos bi radi med drugim uredili čimveč šolskih vrtov.

Letos namenjajo organizirati tečaj za ročna dela, ki ga bodo vodili absolventi republiškega tečaja v Kamniku na tečaj pa bodo povabili predvsem prosvetne delavce in druge, ki bodo potem na svojem območju vodili tehnično izobraževanje mladine. Menili so, da bi bilo treba vpeljati kot obvezni predmet v učne programe šol tudi pouk ročnih del, vsekakor pa bi morali poučevati ta predmet na učiteljskih, v tehnično izobraženo je treba vključevati mladino že v otroških vrtcih, zlasti pa sva vajensko pa tudi drugo mladino.

Se posebej so poudarili potrebo tesnejšega sodelovanja raznih organizacij, podjetij in zavodov pri tehničnem izobraževanju ljudi. Sodelovanja je bilo doslej res premalo. Pri vseh združenjih so ali pa bodo v kratkem osnovani aktivni mladih združnikov. Prav tem učiteljskih, v tehnično izobraženo je treba vključevati mladino že v otroških vrtcih, zlasti pa sva vajensko pa tudi drugo mladino.

Na obnem zboru so izvolili nov 25 članski okrajni odbor LT.

Dekleta gospodinskega tečaja v Otočcu ob Krki, ki ga je vodila tov. Francka Slavkova

V jeseni — prve osemletke

Ob pripravah na reformo obvezne šole v metliški občini

z nezaupanjem pričakujejo reformo šole, ker so o njej premalo poučeni (in verjetno zato, ker je bilo v zadnjih povojnih letih precej spreminjanj v šol. sistemu in učnih načrtih, ki niso bili vedno dobri). Ta bojazen je očitna zlasti tam, kjer smo imeli doslej kvalitetne popolne ali nižje gimnazije. Vprašujejo se, kaj naj sedaj store, kam naj gredo sedaj njihovi otroci v šolo, da se bodo lahko šolali naprej. Bojazen je seveda neutelesljena, izvira le iz nepoučenosti in tradicije imena »gimnazija«. Osemletke bodo lahko samo boljše kot dosedanje osnovne šole in boljše kot nižje gimnazije. V njih bodo poučevali isti ljudje kot na dosedanjih gimnazijah. Pouk pa naj bi bil še kvalitetnejši, bolj življenjski, za kar pa bi šole morale imeti tudi nekoliko več materialnih sredstev. V ta namen se bodo prirejali tudi mnogi seminarji za učitelje in profesorje na teh šolah, da se bodo seznanili z modernjšimi in uspešnejšimi metodami poučevanja.

Tudi v metliški občini so na rodiljskih sestankih, sejah šolskih odborov in šolskega sveta, učiteljskih konferencah in seji občinskega ljudskega odbora obširno razpravljali o bližnji reformi obvezne šole in možnosti v občini.

Zaradi premajhnega števila učencev v višjih razredih, pomankanja finančnih sredstev, šolskih prostorov, učil in učnega kadra bo možno v prvi fazi šolske reforme ustanoviti popolno osemletko samo v Metliki. Zajemala bi predvsem šolski okoliš dosežanje osnovne šole in nižje gimnazije v Metliki. Z ureditvijo plačevanja prevoza z vlakom in avtobusom bi metliška osemletka lahko zajela tudi učence 7. in 8. šolskega leta

iz šolskega okoliša Podzemelj in Gradac, ker so zveze z avtobusom in vlakom ugodne. Z vzpostavitvijo druge redne avtobusne proge Novo mesto—Črnomelj z odhodom iz Novega mesta ob 6.30 in povratkom iz Črnomlja ob 13. uri pa bi bilo mogoče vključiti v popolno osemletko v Metliki tudi učence 7. in 8. šol. leta iz šolskih okolišev Jugorje, Drage in Suhor. Mimogrede naj omenim, da bi bila ta avtobusna proga donosna tudi samo z ostalimi potniškim prometom. Belokranjski in žumberski kraji pod Gorjanci, ki težijo k Metliki, namreč nimajo v dopoldanskih urah nobene prometne zveze z njo. Zato morajo ljudje, ki gredo po opravkih v Metliko (občina, zdravni, zobozdravniki, trgovina, sejmi, vlaki) iti peš in se tudi po polodne peš vračati. Šolska kuhinja, ki bo začela delovati na metliški šoli v jeseni, bo lahko

oddaljenim učencem nudila toplo kosilo. Kuhinja bo hkrati služila tudi praktičnemu pouku gospodinjstva, ki bo s prihodnim šolskim letom na tej šoli uveden.

V Podzemlju bo v sedanjih pogojih (v prvi fazi reforme) možno ustanoviti le nepopolno osemletko s šestimi razredi. Učenci 7. in 8. razreda naj bi obiskovali osemletko v Metliki. Učenci iz šolskega okoliša Gradac naj bi prva 4 leta obiskovali šolo v Gradcu, nato pa bi se prešolali v Podzemelj ali v Metliko (kot doslej). V naslednjih letih (v 2. in 3. fazi reforme) bi se šola v Podzemlju spremenila v popolno osemletko, v katero naj bi bili vključeni tudi učenci višjih šolskih letnikov šolskega okoliša Griblje. Idealna bi bila uresničitev zamisli o gradnji skupnega šolskega okoliša Griblje. Idealna bi bila uresničitev zamisli o gradnji skupnega šolskega poslopja neke med Gribljami, Podzemljem in Gradcem.

Druga nepopolna osemletka bi bila lahko na Suhorju, če bi vzpostavili omenjeno avtobusno progo Novo mesto—Črnomelj. Zajemala bi tudi učence 5. in

6. šolskega leta (pozneje tudi 7. in 8. šolskih okolišev Jugorje in Drage. Vsi učenci 7. in 8. razreda bi za sedaj obiskovali popolno osemletko v Metliki. Tudi ta nepopolna osemletka bi se lahko sčasoma spremenila v popolno.

Šolski okoliš Radovica, Dražiči in Božakovo zaradi svoje zemljepisne in prometne lege sedaj ne bodo mogli biti zajeti v sistem popolnih osemletk. Tu bo moral biti pouk tudi v bodoče še vedno kombiniran. Na te šole bo treba zato namestiti še po enega ali dva učitelja, tako da bo prišlo na enega učitelja, ki poučuje v kombiniranih oddelkih, največ 15 učencev, kar bo omogočilo, da bo lahko tudi pouk kvaliteten. V vseh primerih bi imeli otroci največ 3,5 km pešhoje.

Razumljivo je, da celotne reforme šolstva ne bo mogoče izvesti v nekaj letih. Uresničevati jo bomo postopoma v skladu z našimi gospodarskimi, materialnimi in personalnimi možnostmi. Morda dve ali celo tri desetletja. Vsi pa bomo morali storiti vse, da se čimprej izvede.

Ivan Zele

To in ono iz Kostanjevice

DOLENSKI OBVEŠČEVALEC

MUHAŠTO VREME
Letošnji zgodnji pomladni dnevi so namlo priklicali v cvet brstede, dreve, Zayevete, so marelice, slive in češnje. V zraku pa so zaplesale mušice. Zadržala se je zgodnja pomlad.
Ljudje niso nič kaj zadovoljni s takim vremenom, ki se je tako lepo začelo v marcu. Bojijo se mraza, nekateri celo snega. Star pregovor namreč trdi: »Igrajo v sušcu se mušice, v aprilu vzemj rokavice!«
Prvi tak strah je že bil v

jutru 28. marca, ko so bili travniki kar beli od mraza. V petek, 29. marca, ponoči je na Osnjski gori zapadel celo sneg. Ker so bile noči suhe, zato mraz še ni naredil posebnih škod. Slive in češnje še cveto in vinogradi prav lepo kažejo.

ZIVINA
Statistika o stanju živine v naši republiki ob letošnji kmetijski anketi ugotavlja, da se je število živine zmanjšalo. To število pa bo najbrž še padlo, ker kmetje prodajo skoraj vsa

mlada teleta. Mlada teleta imajo ugodno ceno in so bolj iskana kakor odrasla živina. Kmetje pravijo: »Saj odrasle živine skoraj ne moremo prodati. Kolikor pa jo, nima nobene prave cene.« Ker cena mesu raste, upamo, da bodo odslej več mladih telet obdržali doma za vzrejo.

SESTANEK SZDL
V soboto, 30. marca, je občinski odbor SZDL v Kostanjevici priredil za vse prebivalce občine Kostanjevice sestanek SZDL. Sestanek je bil zvečer

ob 19. uri v Zadrudnem domu. Glavni referat je imel tov. Strkalj z zanimivim naslovom »Družbeni plan FLRJ za leto 1957«. Referat je bil izredno zanimiv. Tudi zanimanje za sestanek je bilo med Kostanjevčani veliko, saj se ga je udeležilo okrog 100 članov SZDL.

Zelo bi le več živahnosti v razpravljanju in čim večjo razgibanost v obravnavanju družbenih vprašanj.

SUHOR PRI METLIKI

Lani zrigolane površine na Malem hribu pri Bušnjah vasi sedaj zasajujejo. Lastniki so uredili lastninske odnose, do novih nasadov pa so napravili cesto za lažji dovoz gnoj in kolja. Kolje so postavili že prejšnji teden, ta teden pa bodo zasadili trte, ki jih je priskrbel okrajna zadrudna zveza. Celoten kompleks, to je 6 in pol hektarja, bo zasajen s črnino. Pri urejanju medsebojnih lastninskih odnosov in drugih zadev so bile nekaj časa težave, ko pa so izvolili nov odbor, ki vodi vsa akcija, so težave odstranili in takoj prišli za delo, tako da bodo vsa dela pravočasno opravljena.

METLIKA

Pod novim tehničnim vodstvom se stanje v čevljarskem podjetju izboljšuje. Na novo so zaposlili 12 čevljarjev in šteje sedaj kolektiv že 22 članov, dočim jih je prej le 10. Podjetje se tudi polagoma uveljavlja s svojimi izdelki na trgu, čeprav se bori z začetnimi težavami in posledicami prejšnjega odnosa do naročnikov. V Metliki, kjer je čevljarska tradicija doma, so res vsi pogoj, da se razvije močno čevljarsko podjetje, ki bo dalo zaposlitev pridnim čevljarjem in Metliki in okolice, občini pa dohodke.

Tedenski koledar

Cetrtek, 11. aprila — Filip Petek, 12. aprila — Laza Sobota, 13. aprila — Laza Nedelja, 14. aprila — Valerija Ponedeljek, 15. aprila — Helena Torek, 16. aprila — Boža Sreda, 17. aprila — Rudolf

SONCE: 11. aprila vzhaja sonce ob 5.24 in zahaja ob 18.43. Dan je dolg 13 ur in 19 minut.

LUNA: 14. aprila ob 13.09 polna luna.

KINO

»KRKA« — NOVO MESTO: od 12. do 13. IV. ameriški barvati film »DALJNA OBZORJA«. Od 16. do 18. IV. češki film »KAVARNA V GLAVNI ULICI«.

»DELOKRAJSKI MUZEJ« — NOVO MESTO: od 13. do 15. IV. ameriški barvati film »ZADNJI SEM VIDEL PARIZ«. Od 16. do 18. IV. francoski film »MOSKI SO TAKŠNI«.

KOČEVJE: od 12. do 14. IV. italijanski barvati film »DEKLE Z REKE«. Od 17. do 18. IV. nemški film »STOTNIK IN NJEGOV JUNAČEK«.

CRNOMELJ: 12. in 14. IV. francoski film »NOČNI LJUBIMCI«. 16. in 17. IV. mehiški film »MLADI JUAREZ«.

METLIKA: 13. in 14. IV. francosko-italijanski film »ŠTIRJE BREZ POSTELJE«. 17. IV. italijanski film »PLASČ«.

KOSTANJEVICA: 12. ameriški film »RUMENO NEBO«.

DOL. TOPLICE: 13. in 14. IV. ameriški film »DEKLE Z DEŽE-LEBNE«.

TREBNJE: 10. in 11. IV. ameriški barvati film »BENJAMIN«. Solne predstave po razporedju. 13. in 14. IV. francoski film »Edvard in Karolina«.

SENTJERNEJ: 13. in 14. IV. ameriški film »POT V KARIBO«.

MOKRONOG: 13. in 14. IV. ameriški barvati film »DŽIPSI«.

POTUJOČI KINO

predvaja film »Julij Cezar« v četrtek, 11. aprila ob 19. uri na vrhah selhi; v petek, 12. aprila ob 19. uri v Gaberju; v soboto, 13. aprila ob 19. uri na Dvoru; v nedeljo, 14. aprila ob 15. uri v Dobrniču, ob 19. uri v Mirni peči.

Lutkovno gledališče

NOVO MESTO
Nedelja, 14. aprila ob 10. in 11. uri: »Meh za smeh«. Vstopnina 10 din.

OBVESTILA

DOLENSKI MUZEJ V NOVO MESTU. Muzejska ulica 7 (za Domom ljudske prosvete, je odprta vsak torek in nedeljo od 9 do 12 ure, vsak petek od 14 do 17 ure. Za obiskovalce iz drugih krajev vsak dan od 9 do 12 ure. Sole in skupine vsak dan. Predhodno obvestilo zaleteno.

DOLEKRAJSKI MUZEJ V METLIKI odprta vsak dan od 10 do 12 ure. Predhodno obvestilo šol in skupin zaleteno.

UMETNIŠKA GALERIJA V KOSTANJEVICI odprta vsake nedelje od 8 do 17 ure. Vstop prost. **FRIZERSKI SALON ADAM** na Ljubljani.

KEGLJANJE

Okrajna kegljarska zveza Novo mesto je kot prvo tekmovalno po svoji skupščini razpisala za izbirno tekmovalno posameznikov 2x200 lučevje mešan, moški. Tekmovalno je bilo na kegljiščih pri Vrhovniku in Pionirju.

Po ključu Zveze kegljarskih športov Slovenije za nadaljnjo prvenstvo posameznikov LRS imajo pravico sodelovati iz okrajne kegljarske zveze samo trije kegljari. Prvi trije kegljari bodo tekmovali za prvenstvo posameznikov za leto 1957; tekmovalje bo 13. in 14. ter 30. in 31. aprila na novem štiristopenjnem kegljišču Gradisa v Ljubljani.

Vrstni red posameznikov je sledeči:

- Mrzlak Jože, Gorjanci 1.561.
- Glavina Ante, Partizan 1.553.
- Zupet Drago, Gorjanci 1.552.
- Vencelj Ivan, Gorjanci 1.550.
- Murn Ljubo, Gorjanci 1.549 lesov itd.

Sodelovalo je 30 kegljarjev društev Pionir, Partizan, Zelenjak in Gorjanci.

Nad 800 kegljev v 200 lučah so pod vodstvom Rodica Vinko 204 Zupet Drago 802 in Glavina Ante 800.

Prvo plasiranim želimo mnogo uspeha, v nadaljnjem tekmovalju v Ljubljani.

KEGLJANJE

Okrajna kegljarska zveza Novo mesto je kot prvo tekmovalno po svoji skupščini razpisala za izbirno tekmovalno posameznikov 2x200 lučevje mešan, moški. Tekmovalno je bilo na kegljiščih pri Vrhovniku in Pionirju.

Po ključu Zveze kegljarskih športov Slovenije za nadaljnjo prvenstvo posameznikov LRS imajo pravico sodelovati iz okrajne kegljarske zveze samo trije kegljari. Prvi trije kegljari bodo tekmovali za prvenstvo posameznikov za leto 1957; tekmovalje bo 13. in 14. ter 30. in 31. aprila na novem štiristopenjnem kegljišču Gradisa v Ljubljani.

Vrstni red posameznikov je sledeči:

- Mrzlak Jože, Gorjanci 1.561.
- Glavina Ante, Partizan 1.553.
- Zupet Drago, Gorjanci 1.552.
- Vencelj Ivan, Gorjanci 1.550.
- Murn Ljubo, Gorjanci 1.549 lesov itd.

Sodelovalo je 30 kegljarjev društev Pionir, Partizan, Zelenjak in Gorjanci.

Nad 800 kegljev v 200 lučah so pod vodstvom Rodica Vinko 204 Zupet Drago 802 in Glavina Ante 800.

Prvo plasiranim želimo mnogo uspeha, v nadaljnjem tekmovalju v Ljubljani.

NAMIZNI TENIS

ELANOVI MLADINCI NA PRVENSTVO SLOVENIJE
V predložitveni tekmi se mladinci namiznega tenisa, ki so se udeležili letošnjega ekipnega prvenstva Slovenije, Turnirja, ki je bil v Ljubljani, se je udeležilo dvanaest ekip iz različnih krajev Slovenije, prvič celo iz Kopa. Zrež je Novomeščane uvrstil v najmočnejšo skupino, skupaj s kamajškim zmagovalcem Triglavom iz Kranja, Mariborom, Jesenami, Pužnarjem in Ilirijo. Novomeška mladinska ekipa, v kateri so nastopili Turk, Plavec, Gabrijelič in Jakše, je izgubila z ekipami klubov, ki imajo za seboj že veliko tradicijo, medtem ko je močnejši prireditelj, Ilirija, predložitveni rezultat 5:2. Tako se je v svoji skupini uvrstila na 5. mesto.

ŠAH

OKRAJNO BRZOPOTEZNO PRVENSTVO PRELOŽENO
Ker ni prejel dovolj prijav (največ iz utemeljenih razlogov) je okrajni šahovski odbor Novo mesto sklenil preložiti brzopotezno prvenstvo na kasnejši termin. Vse šahovske enote bodo pravočasno prejele nove razpise.

Iz Sentjerneja

Okrajni učiteljski pevski zbor je v nedeljo 7. aprila priredil koncert v Sentjerneju. Priznani zbor je pod vodstvom pevovodje tov. Marklja dovršeno odpel svoj spored. Mogočni pesmi »Bohor žari« in udarni »Pesmi delovnih brigad« so sledile »Na trgu«, »Izgubljeni svet«, »Vasovalec«, »Hibi be belu so«, »Nazaj v planinski raj« in še mnoge, ena lepo od druge. Najbolj je navdušila »Zlata kroglica«. Srebrno čisto je bil neznani glas solistke Jerasove. Napovedovalec, ki je pred vsako točko razložil njeno vsebino, je pesmi zelo približal poslušalcem, žal udeležba ni bila taka, kot smo jo pri nas vajeni. Zjutraj je lepo kazalo, popolnoma pa je bila nevihta in še pogrešno splošno znane Stijerjete — to je zadržalo mnoge ljubitelje petja, ki bi se sicer prav gotovo udeležili lepega koncerta.

Pevcem-ustajem za krasni glasbeni užitek prisrčna hvala. Učenci in učenke kmetijsko-gospodarske šole v Sentjerneju so ob zaključku šolskega leta priredili razstavo raznih kuharskih izdelkov in ročnih del. Zelo lepo je bilo razno pecivo, vkuhano sadje in povrtina. Vsem je ugajal otroški kotiček, ki naj bi ne manjkal v nobenem

stanovanju, kjer imajo otroke. V miniaturi izdelan vrt je vsakomur vzorno prikazal, kako naj si pridna gospodinja uredi svoj vrt, da bo koristen in lep. Razstavo si je ogledalo nad

Na Mirni pravijo...

...da je kaj malo verjetno, da bi za 1. maj jedli že kruh iz domače pekarije. Kar nič ni opaziti, da bi pripravljali in preurejevali prostore in gospodinjstvo se boje, da so se veseliše zmanj; ...da so se na Selu vaščani skregali s pametjo, kakor Butalci. Imajo namreč z nevarnimi bakterijami okuženo pitno vodo in na pobudo RK je prišla v vas strokovna komisija in pripravila načrt za asanacijo vaškega vodnjaka. Vaščani so dobili na razpolago cement, potrebne cevi in črpalno v vrednosti okrog 500.000 din. Če bi pokazali le malo dobre volje, bi imeli danes zdrave pitne vode v zadostni količini. Pa so odklonili vsako sodelovanje, okrajni odbor RK pa je postal jurčke drugam. Verjetno jih niso odklonili; ...da bi moral odbor ZVVI malo bolj skrbeti ob razdeljevanju Carre paketov za svoje

1000 ljudi. Razstavljeni izdelki so najboljši dokaz, koliko praktičnega znanja si mladina pridobi v tej šoli, zato naj bi jo v bodoče obiskovalo čimveč kmečke mladine.

Na Mirni pravijo...

člane, ki so resnično socialno ogroženi. Pravijo, da se je tajnik te organizacije močno potegoval za paket z mlekom, čeprav vsak dan prodaja mleko od svoje krave, pri tem pa ni hotel sprevideti, da je pomoči mnogo bolj potrebna partizanska vdova, ki je v NOB izgubila moža in sina, katere domačija je med vojno pogorela in ki še danes živi v veliki revščini; ...da bi razrešeni direktor podjetja »Topol«, ki v Sentjerneju stresa klevetniške izjave o nekaterih ljudeh na Mirni, storil pametneje, če bi svojim poslušalcem lepo pojasnil resnične vzroke, ki so privedli delavski svet podjetja do tega, da je predlagal razrešitev direktorja; ...da je bil nedeljski občni zbor občinskega odbora RK zelo uspešen in je pokazal lepo sliko marljivega človekoljubnega dela te organizacije.

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

Partizan tudi v Stopičah

Zelja, ki jo je že dolgo gojila mladina iz Stopič, se je končno uresničila. Ustanovili smo TVD Partizan. To komaj ustanovljeno društvo pa ima svoj zasutek že od lani, ko so pionirji, ki tvorijo sedaj glavno društvo, razstopili na zletu Partizana v Crnomlju in tudi doma priredili fizikturni festival.

Če bi pregledali statistiko partizanskih društev, bi opazili, da zelo velik odstotek delavcev, posebno pa kmečke mladine, ni vključene v partizanske društvene telesa. To je razumljivo, da je v Stopičah prav kmečka mladina poglobljeno za ustanovitve društva. Vemo, da še marsikje ovirajo na vasi množično vključitev mladine v društva razna zastarela pojmovanja. To bo vsakokrat tudi pri nas, in bodo nekateri imeli snet priložnost za razne zlobne govorice.

S fizikturnega festivala stopičkih pionirjev

Ker se dobro zavedamo, da je vsak začetek težak, bomo s podvojeno silo in voljo prišli za delo in dokazali, da more uspevati Partizan tudi na vasi.

Zij.

BELA KRAJINA (Črnomelj) : RUDAR (Kočevje) 5:4

V nedeljo, 7. aprila je bilo odigrano v Crnomlju s. kolo dolejsko-kočevske skupine. Srečala sta se stara nasprotnika Rudar in »Bela krajina«. Že nekaj dni pred tekmo je vladalo v Crnomlju veliko zanimanje za »Belo krajino« so nastopili Sotšek, Kramar, Stefan Weis, Miha Svaiger, Vinko Weis, Šehovič, Garman, Jelenc, Jože Weis, Zunič in Jože Svaiger. Tekma je trajala 45 minut, je prišlo v vodstvo Rudar, v dvajseti minuti je za »Belo krajino« izenačil Šehovič. Zatem je zopet Rudar povedel z 2:1. V prvem polčasu so domači zapravili tri ugodne prilike za dosego gola.

V drugem polčasu je bila igra še bolj živahna in »Belo krajino« so srdito napadali in tako vodili do konca. Tekma je povzročila hudo kri pri Kočevju, ki so forsirali grobo igro. Med tem je počasi rasteel greben tudi domačin in razburilji dogodki so se vrstili drug za drugim.

V Žužemberku se pripravljajo

TVD Partizan Žužemberk se s svojimi oddelki že pridno pripravljajo za zlet v Bihacu. Tja namerava poslati vrsto mladincev in mladink ter članov in članic. Letos bo društvo imelo letni nastop skupno z društvoma iz Straže in Toplice. Za festival v Ljubljani bi društvo na vsak način rado pripravilo tudi vrsto starejših članov in članic. Upamo, da bodo premagali začetne težave in se kmalu začeli zbirati.

Športno srečanje trgovske šole in učiteljske

V nedeljo dopoldne so se na Lokli srečali tudi mladinci in mladinke novomeške trgovske šole in učiteljske. Pomerila so se odbojkarstva tekmovalci. V tekmi med mladinci trgovske šole in učiteljske so zasluženo zmagali učiteljski s 3:1. Posebno dobro so igrali Hren in Tušek (trg. šola) ter Vidmar in Spiler (učiteljske). Ob 11. uri sta se srečali odbojkarstva vrsta mladink obeh šol. Zmagale so tehnično boljše učiteljske z rezultatom 2:0. Za učiteljske so nastopile Lindič, Kožar, Čadenič, Skufca, Mrzljak, Frankovič in Cerovšek, za trgovsko šolo pa Cestnik, Jerič, Lenasi, Meke, Frnc, Petrovič in Bahor.

Propagandni atletski miting v Novem mestu

V soboto, 13. aprila ob 16. uri bo v Lokli srečanje atletskih propagandni atletski miting. Na to tekmovalje bomo povabili tudi društva iz vse Slovenije. Pričakujemo udeležbo atletov »Ordreda« iz Ljubljane, ki imajo v svoji sredi mlado škratjevo, med mladinkami najboljšo metalko kroglice. Dvoboje z našo Kottinkovo, je letos že za 101 cm izboljšala njen rezultat, bo gotovo zelo zanimiv. Tudi na smenu porazila v Ljubljani, ki je bila lani tretja v Sloveniji. Tudi ona bo nastopila na tem tekmovalju.

Atletski miting v Novem mestu

Moški bodo tekmovali v tekmu na 100 m, 1.500 m, v skoku v višino in daljino, v metu kroglice 6 kg in 7,25 kg ter v metu diska 1,5 kg in 2 kg, ženske pa v tekmu na 60 m, 1.500 m, v skoku v višino in daljino, v metu diska in kroglice 3 kg.

Otvoritveni atletski miting v Novem mestu

Na prvem letošnjem atletskem mitingu, ki ga je izvedel TVD Partizan, se je posebno izkazala mladinka Kottinkova. Krogi so mladinki težko 9 kg, je vrgla 12,39 m daleč. Njen rezultat je za 19 cm boljši od Skrijenčeve iz Ljubljane, ki je bila lani najboljša v Sloveniji. Kottinkova meče kroglo na isti način kot naša olimpijka Usenikova. Vso zimo je pridno vadila in je zato takoj na prvem tekmovalju izboljšala laniški rezultat za 1 meter. Tudi pri skoku v višino, kjer je zmazala s 135 cm, se je dobro odrezala za začetek sezone.

Ostali rezultati: 60 m — člani: Zagar 7,6; mladinci — Zare 7,6; mladinke — Kottinkova 8,8. 600 m mladinci: Goršin 1:52,1. 1000 m — člani: Lipar 2:58,4; Tratar 3:00,3.

Atletski miting v Novem mestu

Na prvem letošnjem atletskem mitingu, ki ga je izvedel TVD Partizan, se je posebno izkazala mladinka Kottinkova. Krogi so mladinki težko 9 kg, je vrgla 12,39 m daleč. Njen rezultat je za 19 cm boljši od Skrijenčeve iz Ljubljane, ki je bila lani najboljša v Sloveniji. Kottinkova meče kroglo na isti način kot naša olimpijka Usenikova. Vso zimo je pridno vadila in je zato takoj na prvem tekmovalju izboljšala laniški rezultat za 1 meter. Tudi pri skoku v višino, kjer je zmazala s 135 cm, se je dobro odrezala za začetek sezone.

Ostali rezultati: 60 m — člani: Zagar 7,6; mladinci — Zare 7,6; mladinke — Kottinkova 8,8. 600 m mladinci: Goršin 1:52,1. 1000 m — člani: Lipar 2:58,4; Tratar 3:00,3.

Glavem trgu v Novem mestu bo v ponedeljek in torek, 29. in 30. aprila ves dan odprti, 1. 2. in 3. maja pa zaprt.

PREKLETI

Jurajevič Miko iz Zemlja št. 8 preklicujeta vse žalilke, izrečene na škodo Macele Milana in njegove žene Edice iz Zemlja 4 in se jima zahvalujeta, da sta odstopila od tožbe.

Preklicujeta vse neresnične besede, ki sem jih izjavila Dolenšek Jožef iz Zbur št. 17. Kos Leopolda, Zbure 9 p. Smarjeta.

MALI OGLASI

CENA MALIH OGLASOV: do 10 besed stane beseda 16 din, vsaka nadaljnja beseda 12 din. Za oglase, ki so pod šifro, oziroma za oglase, pri katerih je naslov v Zaključnem delu uprave lista, približno 30 din. Naročniki Dolenjskega lista imajo pri oglaševanju 50 odstotkov popusta.

VAŽNO OPOZORILO: Stranke, ki zahtevajo pismeno naslove

NOVO MESTO

V času od 30. III. do 6. IV. je bilo rojenih 16 deklet in 9 dečkov. Poročila sta se: Čož Jože, invalidski upokojenec iz Vel. Dobrave in Inič Jožeta, gospodinjstva pomočnika iz Gor. Lakenca. Umrla ni nihče.

KOSTANJEVICA

V času od 1. do 31. III. je bil rojen 1 deček in 1 deklica. Porok ni bilo.

TREBNJE

V času od 20. II. do 20. III. je bila rojena 1 deklica. Poročili so se: Zakrajšek Jože, delavec iz Lanišča in Zupančič Alojzija, kmetovalka iz Dečje vasi. Strajnar Leopold, kmetovalec iz Bedenja, kmetovalec, kmetovalec, oba iz Dol. Ponike. Marinič Jože, delavec in Pevce Ana, kmetovalec, oba iz Breze. Progar Jože, delavec iz Dolenje vasi in Zeljko Marija, kmetovalec iz Rihpova. Umrla so: Jap Ana, kmetovalec, 66 let, iz Breze in Jeršin Janez iz Raječja sela.

CRNOMELJ

Marca so bili rojeni 4 deklice in 1 deček.

Poročili so se: Plut Anton, kmet iz Ručnega vasi in Kapš Antonija, delavka iz Ročanca. Kocjan Janez, kmet iz Dragovanje vasi in Rom Antonija, delavka iz Griča. Stefanič Vincenc, šofer iz Svibnika in Kolbezen Ana, kmetovalec iz Loke pri Crnomlju. Trkovnik Mihajlo, vodnik JLA, iz Beograda in Lozar Angela, delavka iz Crnomlja.

IZ NOVOGOMESKE

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Tome Marija iz Primostka — deklica, Kolenc Nika — deček, Ilo ob 8. do 17. ure. Vstop prost. **FRIZERSKI SALON ADAM** na Ljubljani.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: Strojnik Frančiška, kolarica iz Malega Gabra pri Novem mestu, je na vlakcu padla in si poškodovala glavo. Spuđič Mariča, hči delavca iz Restovega, je padla in si poškodovala levo roko. Pirc Dragislava, hči rudarja iz Kolje vasi, je padla s kolesa in si poškodovala levo roko. Muren Sonja, hči delavke iz Gor. Straže, se je polila s krompom. Gril Avgust, gozdni delavec iz Podturna, je v službi padel in si poškodoval hrbtenico. Muren Marijo, kmetijsko delavko iz Vel. Oreha, je povozil voz in si poškodoval levo roko. Radovan Kristina, žena delavca iz Praproč, je padla v gozdu in si poškodovala hrbtenico.

Spet nekaj novic in Prečne

lentošnji Praznik mladosti s pevskim zborom. Vključili so se tudi v pionirsko tekmovalje za Titov rojstni dan. S tem dokazujejo, da hočejo tudi oni kot najmlajši državljani doprinesi svoj delež k prazniku naše domovine.

Prvi april 1957

Dobro »vise« sem imel vedno rad in mi je nekakšna uteha, ki v vsakdanjih skrbih in nevšečnosti napravi prijetno vrzel.

DROBNE IZ METLIKE

Splošno trgovsko podjetje v Metliki je pričelo nadzidavati bivšo Kambočevno garažo ob Cesti bratstva in enotnosti. V prvem nadstropju so predvideni poslovni prostori, v drugem pa stanovanja za uslužbence. V pritličju bodo garaže in trgovski lokali.

Grajski vrst in drugi nasadi po Metliki dobivajo pod večjo roko tovaršija Jožeta Tomca zmerom lepo podoba. Zdjaj so na grajske terase namestili novo prepleksano klop, Turistično-olepševalno društvo pa bo nujno moralo dobiti sredstva tudi za nabavo košev za smeti in jih namestiti po mestu. Snaga na javnih prostorih mora biti skrb nas vseh in vzgoja se mora začeti že pri predšolskih otrocih, da ne bodo — kot se je zgodilo že te dni — pomoderane grede in potrغانo pomladensko cvetje.

Po celomesečni suši v marcu

je bil prvi dan v aprilu padlo dovolj dežja, ki je izdatno namočil pomladne setve. Če ne bo mraza, lahko ljudje upajo na prav lepo letino.

V nedeljo, 7. aprila popoldne

je v Metliki nastopilo 45 mladih harmonikarjev slovenskega ljudskoprosvetnega društva »Triglav« iz Karlovca. Prihodnja nedeljo zvečer, to je 14. tega meseca pa bodo nastopili z novo naštkudiranim sporedom člani metliškega orkestra pod vodstvom kapelnika Silva Mihečiča. Sodelovali bodo tudi ženski, moški in mešni pevski zbor. Metličane že sedaj vabimo na zanimiv glasbeni večer.

oglasov ali kakršnokoli informacijo, na njih priobčijo, za odgovor znaniko za 15 din, sicer ne bomo odgovarjali. Naslovov oglasov, ki so pod šifro, ne izdajamo. Za v pisnih poslani denar ne odgovarjamo!

Kupim dobro ohranjeni (lahk) za premiki, Dieslo, motor ob 25, 8 KS: Struna Vide, Potovrh 35, Novo mesto.

Prodajam hišo v vinogradu, sadnim vrtom in njivo pri postaji Mirna peč. Naslov v upravi lista (121-57).

Prodajam dvostanovanjsko hišo z vrtom na Koloniji v Novem mestu. Zakonjske Janez, Prijsna pot 3.

Poceni prodajam kuhinjsko oprejo, kompletno, moderno; omara za oblake in perilo, trodelno; večjo mizo in stole, starejše oblike, ter zidan štedilnik s češkimi ploščicami in grelno napravo z radiatorskim železčkim Millo, Adamčeva 2, Novo mesto.

Poceni prodajam kuhinjsko kredenco — belo in češnjevo masivno, Bezenšek, Novo mesto, Zagrebška 10 (pri Hadl).

Prodajam 3 zasteklena okna na škarje. Ogled na Lesnici — mlin.

GIBANJE PREBIVALSTVA

Maribor — deklica, Perica Fani iz Novega mesta — deklica, Kihar Justina iz Zebno, Loka — deček, Ana iz Vel. Bane — deklica, Grifar Martina iz Gor. Straže — deklica, Simončič Ana iz Orešja — deklica, Mojstrovč Pepca iz Grmovca — deklica, Franca Marija iz Loke — deklica, Brez v

Pšenice — 80 stotov na hektar

Čudovita zgradba žitne steblike — Človek popravlja njeno arhitekturo — Posevki: tovarne moke — Borba za visoke pridelke — Znanost je premagala strah pred lakoto

Kako čudovit in lep je pogled na zoreče žitno polje! Na klase in bučke, ki valovijo v vetru ko morje. Tanka, visoka bilka s težkim bremenom klasa se upogiba do tal in se, nezmlajena, spet vzravna. Ste pomislili kdaj, kakšno čudo narave je takale žitna bilka?

ČUDEŽNI NEBOTIČNIK

Bi lahko zgradili stolp, ki bil visok 1000 m, pri tleh pa širok samo 20 m, torej 50 krat višji kot širok? Ne, niti ne v najso- dobejšim gradbenim materia- lom in z najpopolnejšo sodobno konstrukcijo. Toda kar ne zmo- re človek, zmora narava. Narava gradi take čudne nebotični- ke, ki so 400 do 500 krat višji kot široki pri dnu, hkrati pa se lahko nagibajo skoraj do tal, ne da bi se prelomili in nosijo na vrhu še tovor, ki je polovica te- žine vsega materiala, iz kate- rega je tak nebotičnik zgra- jen, predstavlja pa ga — bilka žitaric. Steblike rži, na primer, je pri korenini široka 3-4 mil- lime, visoka pa dva metra.

Naravoslovce je seveda zani- malo, kako je bilka zgrajena, da more nositi tako težak tovor (klas), hkrati pa se upirati naj- hujskemu viharju. Ugotovili so, da ima žitna bilka prav posebn- no zgrajeno mehanično stani- čevje in tako sestavljeno, da ga niti najpopolnejša človeška teh- nika in industrija ne more niti delno urediti, daj, je to me- hanično staničevje zgrajeno po istem zakonu, po katerem arhi- tekti grade mostove, in po na- čelu, da je treba varčevati gra- divo, ne da bi se čvrstost zgra- de zmanjšala. Tanka, votla žit- na bilka pa nima samo te nalo- ge, da nosi klas, ampak mora zbirati tudi sončne žarke in na- birati velike količine sladkorja ter ga pošiljati v klas, kjer se v žrnih spreminja v škrob.

BOJ Z NARAVO

Čudovita zgradba žitne bilke je nekoč zanimala le rastlino- slovce. V novejšem času je pa postala silno važna za poljedel- ce in strokovnjake. Zakaj?

Pšenica, ta naša najpomemb- nejša rastlina, daje moko. Sko- zi stoletja so ljudje zemljo ob- delovali na preprost način. Žr- na so posejali in posevek se je hranil s tistim, kar je našel v tleh. Zemlja se je počasi izčr- paval, kajti le majhen del zemlji odvzeli hranilnih snovi so ji vračali s hlevskim gnojem. Zaradi izčrpanosti tal so postaj- ale žetve čedalje slabše, člo- večstvo pa je naraščalo in ter- jalo več kruha. Zato se je zna- nost lotila vprašanja izčrpanosti

tal in ugotovila, da so za hrano rastlinam predvsem fosfor, kalij in dušik. Poskusi so poka- zali, da posevek bujno raste, se razvija in daje bogato žetev, če dodamo zemlji te tri hranljive snovi. To ni bilo težko, kajti fosfor in kalij kopičimo v zem- lji (v surovem stanju) in ga je lahko predelati, dušik so — v tovarnah začeli pridobivati iz zraka. Poljedelec je torej imel dovolj rastlinske hrane, da po- maga žitaricam in poveča že- tev. Tako je bilo rešeno vpra- šanje, kako gnojiti tla in hrani- ti žita. Pojavilo pa se je ne- kaj drugega.

Povečanje pridelka z večjim gnojenjem je šlo samo do neke določene mere, potem pa odpo- vedalo. Zakaj? Ker so bile žit- ne steblike premalo čvrste. Na zelo pognojnih tleh je posevek polegel, shiral in slabo rodil. Bilka ni mogla prenesti pre- močnega gnoja in velikega kla- su, ki se je razvil na tako po- gnojnih tleh. Čudovita zgradba bilke, ki je tako presenetila rastlinslovce, je razočarala poljedelce, ker je bila prešlaba. Narava jo je ustvarjala tisoče in tisoče let, toda za razmere, kakršne so v naravi — za na- vadno, slabotno klas, ki raste na običajno pognojnih tleh. So- dočno poljedelstvo je pa dalo zemlji mnogo več hranil, kot jih običajno ima, in posledica je izredno bujna žitna steblika z velikim klasom. Ta klas je ta- ko težak, da ga visoka bilka ne more več nositi. Kako bi učvr- stili žitno slamo, da bi bila do- volj močna za zelo pognojena tla in za večje klase, torej: kako povečati pridelke žit?

Vsekakor je bilo treba okre- piti nosilni steber klase — steblico. Strokovnjaki so iz vseh krajev sveta začeli zbirati najrazličnejše oblike, proučeva- li sestav žitne slame in ugotov- il, da imajo nekatere vrste močnejšo steblico. Te so nato med seboj križali in dobili no- ve oblike in sorte, ki morejo prenesti veliko več gnoja. Na- posled jim je uspelo vzgojiti široke, debele steblike, ki so lahko prenesle še več gnoja in povečale pridelke.

Toda prebivalstvo zemlje ras- te, ima več potreb in terja zato tudi več kruha. Čeprav je člo- vek s pomočjo rudniških gno- jil in z novimi inštrumenti žit dobival žetve, o katerih se mu nekoč še sanjalo ni, mu je bilo to vendar premalo.

OD 10 DO 80 STOTOV NA HEKTAR

Naša stara domača pšenica je dala v zelo dobrih letih 10-15

stotov na hektar; selekcionirane pšenice z močnejšo slamo so dajale 20-30, še novejša sorte pšenice pa 30-40 stotov na hek- tar. Toda mi bi radi 50-80 sto- tov!

Najnovejša odlike italijanske pšenice: nizke in debele steblike in veliki klasi. V sredini je za primerjavo navadna pšenica

Pšenica je nekoč rasla v na- ravi kot divja trava, se borila za sonce in silila kvitiku, da je ne zadušijo pleveli. Stara pšeni- ca je bila visoka 150-160 cm, rž do 2 metra in čez. V tej borbi za obstanek so žitarice morale gra- diti »nebotičnike«. Toda z um- nim poljedelstvom so nastale drugačne razmere. Pšenici se ni bilo več treba otepati s plevel- om. Sedaj sestoj čisto pšeni- co, ki ne potrebuje, kot prej v borbi s plevelom, visoke slame. Radi bi vzgojili nizko, čvrsto slamo, ki bi lahko nosila velik klas, pa vendar ne polegla. Te- ga vprašanja so se lotili znan- stveniki, in uspelo jim je. Po- ljedelstvo je začelo dobivati nove inštrumente — čedalje nižjo slamo, ki je lahko prenesla mo- čno gnojenje in rodila bogate klase.

Največ so v tem dosegli Itali- jani. Danes je imajo sorte pšeni- ce, ki je visoka pomaj pol metra, ima izredno debelo sla- mo (primerjajo jo kar s trsom) in zelo bogato rodi. V Srednji Italiji je sedaj srednja letina žita 40-50 stotov na hektar, do- bra 50-60, zelo dobra pa od 60 -70 stotov (pri nas je rekordna žetev, če gospodar dobi 40 sto- tov na hektar). Danes visoke žetve niso več vprašanje. Zem- lja dobiva velike količine gnojil, ki jih poceni proizvaja- jo tovarne, in nizke, čvrste sor- te žit ga spreminjajo v žrnje. Tako postajajo posevki prave tovarne moke. Znanost je pre- magala strah pred lakoto. Deže- lem, ki v poljedelstvu izkoriš- čajo pridobitve sodobne zna- nosti, se ni treba bati za re- hrano.

Tudi pri nas smo začeli na veličko preskušati nove sorte

italijanske pšenice, da dvignemo pridelke. Strokovnjaki si pri- zadevajo stvoriti podobne sor- te kot so jih Italijani, toda pri- lagajemo našim razmeram. In nemara ni daleč čas, ko bomo

imeli tudi domače sorte, ki bodo nosile tako težke klase, kot jih Italijani. Toda pri- lagajemo našim razmeram. In nemara ni daleč čas, ko bomo

imeli tudi domače sorte, ki bodo nosile tako težke klase, kot jih Italijani. Toda pri- lagajemo našim razmeram. In nemara ni daleč čas, ko bomo

imeli tudi domače sorte, ki bodo nosile tako težke klase, kot jih Italijani. Toda pri- lagajemo našim razmeram. In nemara ni daleč čas, ko bomo

ZANIMIVOSTI

Moč slonovega rilca

Slon je najmočnejša kopna žival, njegov rilec pa najmoč- nejši »sud« v vsem živalskem svetu. Odrasli azijski slon lahko dvigne s svojim rilcem 1 tona težak tovor. Zoologi so ugotov- il, da ima slonov rilec več kot 40.000 mišic, zato ni samo naj- močnejši »sud« žive narave, tem- več tudi izredno občutljiv. Z njim si slon lahko pobira iz kože najdrobnejše trne.

Zlate ure Ibn Sauda

Ko je Ibn Saud, kralj Saudske Arabije, bil nedavno v Washing- tonu je mnogim visokim funk- cionarjem ameriškega minist- rstva podaril zlate ure. Toda po njegovem odhodu so uslužben- cem ure pobrali, kajti po ame- riški ustavi osebe, ki zavzemajo položaje v javni službi, ne sme- jo jemati daril »ne od kraljev ne od princev ali tujih vlad«.

Samomur bivšega četnika

Med pobeglimi četniki v Kan- nadi je bil tudi doglavnik Dra- že Mihajlovič Adam Pribeč- vič. Zivljenje v emigraciji ga je hudo razočaralo, kot tudi njegovi voditelji in slabo upa- nje, da bi se lahko še kdaj vr- nil v domovino. Medtem ko raz- ne »vojvode«, s katerimi in za katere se je boril, kupujejo hi- še in vile, je bil on brez kruha. Zato je segel po revolverju in se ustrelil.

Več nezaposlenih v Kanadi

Število nezaposlenih v Kanadi se je povečalo od decembra

Amerika se bori s sušo

Zrak je tako suh, da les ne more strohniti. Barva avtom-obilov je razžrta od peščenih vi- harjev. Pesek zasipa velikanske prostore, ki so nekoč zelenili ali zlatili od žita. Ameriške Velike Ravnine je napadel novi val su- še, ki pustoši Teksas, Novo Me- hiko, Oklahomo, Kolorado, Kan- sas in Nebrasko, širi se pa že tudi proti severu do kanadske meje.

Na tem, na pol rodovitnem področju, suša ni nič novega, to- da sedanja, ki razsaja in pola- goma raste že šest let, je iz- redno huda. Strokovnjaki so ugotovili (po krogih v deblu dreves), da tako hude suše na tem področju ni bilo že 700 let.

Kmetovalci in živinorejci so hlabro vztrajali do sedaj, težko plačujoči napake, ki so jih storili v preteklosti. Na Velikih Ravninah so nehali obdelovati veliki del zemlje in jo spremin- jati v pašnike, ki preprečujejo izpiranje tal in ščitijo zemljo

pred vetrovi. Med Drugo sve- toveno vojno je bilo na tem pod- ročju gdelan sieherni košek zemlje, da bi se Američani in zavezniški lahko oskrbovali z živežem. Narava je bila izredno radodarna. Vsa tista leta je bilo obilo dežja in žetve so bile iz- leta v leto bogatejše. Ko so se pojavila prva znamenja suše, se je polje polagoma spreminjalo v pašnike. Suša je dolgo pritiskala potuhnjeno, dolhtr ni človek nenadoma opazil vse njene stra- hote. Prebivalci Velikih Ravnin so leta 1953 prvič doumeli stra- hoto približajoče se sušne dobe. Da bi mogli vzdržati, so živino- rejci začeli prodajati zemljo parcelo za parcelo, kajti treba je bilo priskrbeti krmo in neka- ko dočakati deževno dobo. Mno- go kmetovalcev je šlo v indus- trijo, da so lahko živeli. Banke so dajale poljedelstvu velike kre- dite. Leta 1954 je zvezna vlada začela urediti program nujne pomoči. Do danes so vlo-

ženi milijoni dolarjev za naje- manje posojil, za nabavo živin- ske krme po nizki ceni in za razno tehnično pomoč.

Sedaj napadajo sušni vetrovi 12 milijonov hektarjev zemlje, »ki je v deževni dobi najbojša, kar more biti«. Računajo, da bo treba 20% tega področja spre- meniti v pašnike. Nedavno je Velike Ravnine obiskal pred- sednik Eisenhower in odločil, da se pohiti z reševanjem ogrože- nega področja.

To reševanje je veličanska naloga, ki traja časa, in vendar jo je treba uresničiti čimprej, kajti deževno dobo predvide- vajo šele leta 1960, sedva pa ni zanesljiva, če bo res nastopila.

Berač — bogataš

V New Yorku je nedavno umrl najbogatejši »berač« na svetu. Področje njegovega pro- sjačenja je bila slavna Peta ave- nija, bogataška ulica New Yorka. Tukaj je beračil 30 let. Po smrti tega »berača« je policija našla v njegovi hiši 200.000 do- larjev gotovine, 30.000 vred- nostnih papirjev in za 7.000 do- larjev nakita.

Helikopter prevaža pošto

Italija je prva dežela v Evro- pi, kjer so v poštne prometu začeli uporabljati helikoptere. Kot pravi ministrstvo pošte, so že doslej ti »leteči poštarji« po- kazali odlične uspehe v pošt- nem prometu.

OKROGLE

DOBER RIBIČ

»Veš, Pepe,« pravi žena mo- žu, »kadar boš šel spet lovit ribe povej, bon, na trg raje jaz šla — ti nikoli ne kupiš sveže ribe.«

NE BREZ NJEGA, NE Z NJIM

»Otroci,« razlaga učitelj v šoli, »nobeno živo bitje na sve- tu ne more živeti brez zraka, ljudje tudi ne...«

»Veste, tovariši,« ga ustavi Jurček, »moj očka pa vedno pravi, da od zraka tudi ni mogoče živeti!«

PRIDNOST ZASLUŽI NAGRADO

Slavni profesor medicne je poklical svojo dolgoletno služ- knico. »Ana, vi ste že dvajset let pri meni, ne?«

»Res je, gospod profesor.«

»Ves čas ste bili pošten in jako pridni, zaslužite nagrado.«

»Oh, preveč ste dobri...«

»Zato bom prvemu bacilu, ki ga bom odkril, dal vaše ime!«

POZNA GA

»Veš, Pepe, da še osem dni nisem videl niti kaplje žga- nja.«

»O vraga! Torej ga sedaj kar meže piješ!«

Brez besed

Naši in indijski vojaki, pripadniki sil OZN, v prijateljskem raz- govoru. Beseda »tovariši« je tudi tukaj kmalu imela svoj pristni zvok.

17. Romar je planil pokonci: »Konj? To je moj konj! Kdo ga je odvezal?« »Kaj, konja imaš, člo- vek božji?« je strašno zakrical stric Ahac in skočil k sulici. Tujec se je zravnil in divje pogledal po izbi. Vrgel je plašč čez rame, se zavijtel čez mizo in ko je skočil, je udaril ob klop s kratkim me- čem, da je zaženekalo. Odrinil je strica Ahaca in zaklical Hribčevki: »Hvala za večerjo, majka, vse bom poplačal!«

Zunaj so se s treskom zaprla vrata. V izbi so se osuplo spogledali. Prvi se je zavedel stric.

»Prav sedaj sta morala priti! Vsaj trenutek bi še počakala,« je klical razjarjen. »Vsega sem že pre- tipal, malo je manjkalo, da ga nisem porabil in jutraj gnal na grad ter zahteval, naj izpustijo očeta!«

18. »Kaj ni bil romar?« je zadržela Hribčevka. »Kje le! Oglednik je bil, tak, ki poizveduje, ki hodi od vasi do vasi, malo s stradežem, malo s kraždem.« — »Toda čigav oglednik?« so hoteli vedeti.

»Čigav?« se je zmračil stric Ahac. »To je treba še premisliti. Saj ni povedal. Tudi da bi šli za njim, nima smisla. Kdo ve, kje je?«

Tako je okrog polnoči odšel. »Vsaj noč je ne bo nič hudega,« je dejal, ko se je poslavljaj. »Če pa res pride strah na obisk, le udarita, fanta, živ je in ga bo prav tako bolelo kot koga drugega!«

Mati in Miha sta prebedela vso noč, v skrbih za usodo vseh, posebno pa še, ko očeta ni bilo domov.

19. Novo leto je že davno minilo. Hribčevga očeta še vedno ni bilo z gradu, ko je nekega po- podneva pristekel Miha klicat Gregca, da so se pri Močlarju ustavili tovarniki. Res je stala pred minom dolga vrsta s sodčki in vrečami otovorje- nih konj. Miha in Gregec, stric Ahac in več Pri- krajcev se je zbralo tam okrog: celo župan Košta se je prikazal. Da, on je župan in mora poizvedeti kod in kam. Tovorniki so prijazni ljudje. Pripo- vedujejo, da gredo čez Ribnico na dolensko stran.

»Nekaj soli in vina smo naložili. Menda nas ne boste ustavili?« se smejejo tovarniki. Košta pa si vira brke in odkimava. Ne, takšne pravice nima. Kako bi jih tudi ustavil. Tovorniki so oboroženi in ne poznajo šale.

20. »Pa drugače? Je kaj novic?«

Bradati možje so posedli na hlode, si obrisali potna čela in pripovedovali. Težki časi so — in sedaj so začeli zopet govoriti o Turkih. Vse kaže, da bodo kmalu pridivali. Prikradci so se prestra- šeno spogledali. »To pot se zares pripravljajo,« pripoveduje tovarnik, »ves kras so že preiskali z ogledniki. Tudi mi smo srečali enega. Pol dneva je šel z nami. Se mlad človek je bil in za romarja se je izdal. No, imel je preveč dobrega konja in turško orožje. Rekel je, da je romar Celan...«

»Celan, Celan!« je prestrašeno ponovil Gregec. »Turški oglednik!« je zamrmral Miha, toda stric Ahac jima je pokazal, naj raje molčita o nočnem